

Hannu Jukola

Vuokrat heiluttavat kahvilan kohtaloa

Lauri Tolkki ja Liisa Ahola pitävät Café Olohuoneetta rauhan tyyssijana Hervannan hulinassa.

➤ SIVU 3

Maren Richter

Köyhyyden poisto vaatii reiluja tekoja

Tampereen yliopistossa pidettävässä seminaarissa vierailevat Reilun kaupan luomupuuvillan viljelijät Kirgisiasta.

➤ SIVU 4

Harri Hinkka, Tampereen Teatteri

Teatteri herättelee puhetta vanhoista

Osa yleisöstä poistuu kyynelsilmien esityksestä, jossa Marjut Sariola esittää töidensä alle uupuvaa hoitokodin työntekijää.

➤ SIVUT 6-7

Pettämisellä käydään kauppaa

Pettämissivustot pyrkivät vaikuttamaan asenteisiin hatusta vedetyillä tilastoilla.

➤ SIVUT 8-9

Tuomas Koskialho

Uudelleen jäseneksi?

KUN KIRKOSTA EROAMINEN alkoi toden teolla 2000-luvun alkupuolella, emme vielä ymmärtäneet, miten suuresta asiasta oli kyse. Suurin osa eroajista oli nuoria aikuisia, jotka tulivat Tampereelle joko opiskelemaan tai töihin. Meni vuosia, ennen kuin eroaminen alkoi näkyä myös taloudessa.

Kuten tiedämme, eroamisaalto on jatkunut aina tämän vuoteen asti. Tampereella elokuun lopussa kirkkoon oli liittynyt 109 henkeä enemmän kuin edellisvuonna. Samoin kirkosta eroaminen on hidastunut. Lokakuun alussa näyttää siltä, että vuonna 2012 eroajien määrä jää edellisvuotta alhaisemmaksi. Suuri se toki on verrattuna vanhoihin hyviin aikoihin.

Samaa näyttää myös Vapaa-ajattelijoiden Eroa kirkosta -sivusto. Se kirjaa kaikki sivuston kautta kirkosta eronneet. Eronneiden määrä on paljon vaatimattomampi kuin vuonna 2011. Usein ihmiset kuitenkin eroavat vuoden kahtena viime kuukautena, joten tarkat luvut tiedämme vasta vuoden vaiheessa. Piispa Matti Repo kirjoitti Aamulehden Sunnuntaivieras-pastalla 14. lokakuuta tilastoissa näkyvistä jännitteistä: uskoon sitoutuminen heikkenee, mutta ovi käy yhä useammin myös kirkon yhteyteen. Kirkon jäsenyyttä harkitaan tarkkaan ja siinä myös pysytään.

Aina huono omatunto

MEITÄ PITKIENKIN MATKOJEN takaa omaisensa hoitolaitoksessa vierailevia on tuhansia. Mitä pidempi matka, sen pahempi. Vielä työelämässä olevat eivät voi lähteä auttamaan tilanteissa, joissa omaisten apua tarvittaisiin. On yritettävä saada vanhus rauhoittumaan. Näin kävi itselleni muutama aika sitten.

Sain hoitolaitoksesta tiedon, että isäni oli kaatunut yöllä ja jäänyt makaamaan paikalleen. Hänellä oli ranneke, mutta hän ei enää ymmärtänyt käyttää sitä. Kukaan ei tarkkaan tiedä, miten kauan isäni oli maannut lattialla. Itse sain tiedon vasta siten, kun hänet oli viety jo toiseen terveyskeskukseen, jossa tarkastettiin, ettei isäni ollut saanut murtumia tai haavoja. Hänet myös jätettiin tähän terveyskeskukseen muutamaksi päiväksi. Tämä senkin vuoksi, että siellä on yövalvonta.

Kun isäni oli tullut takaisin omaan yksiönsä, soitin hänelle. Hän oli hyvin ahdistunut. Missä minä olen? Miksi minua täällä pidetään? Miksei minua viedä kotiin? Koti tarkoitti omaa taloa, josta hänet oli tuotu tähän laitokseen muutama vuosi sitten.

Yritin selittää isälle, että tämä oli hänen kotinsa, mutta muutama päivä oli tehnyt tehtävänsä.

Usein saan isän rauhoittumaan muistelemalla hänen lapsuuttaan. Hän muistaa hyvin lapsuuden maisemat, oman kotinsa ja sisaruksensa. Siellä on hyviä muistoja. Niinpä aikamme puhuttuamme isäni sanoi, että täytyy lopettaa, tulee kalliiksi!

Marja Rautanen

Hannu Jukola

Kristittyjen oppi

Paavalista alkaen kristityt korostivat uskoa, gnostilaiset tietoa. Tieto on kreikan kielellä gnosis.

Kun kristityt 300-luvulla pääsivät niskan päälle, he alkoivat tuhota gnostilaisten kokoushuoneita ja kirjoituksia.

Vaan mitä kummaa. Nykyisin kristityt sanoutuvat irti myös gnostilaisuuden vastakohdasta, agnostismista eli tietämättömyyden opista.

Salliiko kysyä, mikä on kristittyjen oppi. Onko kristittyjen oppi se, mille Jeesus erään evankeliumin mukaan nauroi. Jeesusta nauratti, kun opetuslapset luulivat tietävänsä, millainen Jumala on.

Markku Kiander

Valon kokemusta

Syksy on monelle pimeää aikaa. Mutta tähän pimeyteen laskeutuu taivaan valo.

Sillä adventin aikaan enkelijoukot laskeutuvat ihmisten läheisyyteen tehdäkseen kunniaa joulutahtumalle.

Kokekaamme voimallisesti tämä.

Juhani Vuorinen

Päätös Café Olohuoneen alasajosta käsittämätön

Kun kyselin kärkihankkeista, en luullut Yhteisen Kirkkoneuvoston reagoivan näin pian. Kokouksessaan 27.9. YKN päätti lopettaa yhden kärkihankkeen keulakuvan: Hervannan Café Olohuoneen.

Eikö Café Olohuone olekaan sellainen kaiken kansan olohuone, joita kärkihankkeessa halutaan? Yhtymän nettisivuilla Olohuone-projektia esitellään mm. ”tavoitteena on löytää vapaamuotoisen ja keskusteleavan yhdessäolon muotoja seurakunnan toimintaan” ja ”eri ryhmille luodaan erilaisia olohuoneita ryhmän tarpeiden ja toiveiden mukaan”. Lisäksi kehittämistyössä luvataan ”ottaa huomioon jo nyt käytössä olevat ja hyväksi havaitut toimintamuodot”.

Nämä tavoitteet Café Olohuone on saavuttanut, jopa YKN:n päätöksen mukaan. Samoin on saavutettu kahvilalle asetettu kävijätaavoite.

Kutakin kärkihanketta varten on asetettu työryhmä sitä edistämään. Tätä työryhmää ei ilmeisesti ole kuultu päätöstä valmisteltaessa. YKN:n olisi nyt syytä kertoa täs-

mällisemmin, mitä se oikein tahtoo tältä kärkihankkeelta, kun Hervannan malli ei kelvannut!

YKN:n päätöksestä selviää, että toiminta on Hervannan seurakunnan ja vain tilavuokra on yhtymän vastuulla. Tilavuokra on asian esitelleen hallintojohtaja Ilveskosken mielestä korkea.

Valitettavasti Ilveskosken kanta on kaukana totuudesta. Mitä yhtymä voisi maksaa kahvilatilasta keskeisellä paikalla suositussa ostoskeskuksessa? Mitä yhtymä on halukas sijoittamaan kärkihankkeeseen? (Vertailun vuoksi: yhtymä maksoi yhden kärkihankkeen, rakenneratkaisun, selvitysmiehille monen vuoden vuokraa vastaavan palkkion ehdotuksesta, jota ei hyväksytty.)

Päätös Café Olohuoneen tilavuokran epäämisestä ja siten koko toiminnan alasajosta on käsittämätön ja törkeä. Yhtymässä on erityisen tärkeää jatkossa miettiä, miten motivoida kehittämään kärkihankkeisiin liittyvää toimintaa. Koskaan ei voi näköjään tietää, mistä puukko heilahtaa!

Riitta Paajanen

Café Olohuoneeseen
tyytyväinen asiakas

Uusi, hieno löytöimme

Satuimme tietämään joku kuukausi sitten, että Nokialla Pitkänniemen sairaalassa on oma, kaunis, erityisen nätti kirkkotemppli.

Niinpä menimme ulkopuolisina rakkaan puolisoni kanssa yhdessä torstai-illan tutustumis-kirjastoimitukseen. Olimme hienosti yllättyneet.

Ulla-pastori toivotti meidät lämpimästi kädestä pitäen tervetulleiksi. Sainpa oman suuritekstin virsikirjan häneltä lainaksi, että näin lukea virsikirjan sanoja, vanha ihminen kun olen ja huononäköinen. Kiitos pastorille! Lisäksi sairaalassa vierailee joka viikko pastori ja kanttori eri seurakunnista.

Mieheni ei ole lähtenyt kanssani paikalliseen omaan kirkkoon, mutta Nokialle sairaalan kirkkoon hän lähtee mielellään. On innostunut!

Olin haljeta onnesta, kun sain polvistua yhdessä sairaalan kirkon ehtoollispöydän alttarille. Meidän riemusta sanattomaksi.

Kiittelin hiljaa itsekseni Jumalaa!

Nyt yhteinen kirkkotie

Asia Ketunen

Kirjoita yleisönosastoon! Mieli-pide saa olla enintään 1200 merkkiä ilman välilyöntejä tai vajaa puoli liuskaa. Kirjoittaja voi käyttää nimimerkkiä, mutta nimi ja yhteystiedot tulee mainita. Ne jäävät vain toimituksen tietoon. Lähetä kirjoituksesi sähköpostitse: tampereenkirkkosanomat@evl.fi tai osoitteeseen Tampereen Kirkkosanomat, toimitus, PL 226, 33101 Tampere.

Sanottua

➤ Kumpikaan, tie-de tai usko, ei ole demokratia- tai mielipidekysymys: tieteessä pyritään tieteelliseen totuuteen, ja uskossa on nimensä mukaisesti kysymys uskosta.

Aerosoli- ja ympäristöfysiikan professori **Markku Kulmala** Helsingin Sanomat 5.10.

➤ Jumalan rakkaus tulee ihmiselle yllätyksenä. Itsensä huonoksi tunteva ajattelee, ettei tällaisesta kukaan välitä. Mutta juuri hän on Jumalan rakastama, vaikka muut kulkisivat ohitse. Elämässä kaikki on yleensä ansaittava jotenkin eikä ilmaisia lounaita ole. Siksi yllättää se, ettei Jumalan rakkaus kysy vastalahjaa. Se on rakkautta eikä kaupankäyntiä. Kenttäpiispa **Pekka Särkiö** 9.10.

Virkaansuunaamistilaisuutensa saarnassa Helsingin tuomiokirkossa

➤ Minun puolestani vain ystävyyksissä saisi enää olla vaihtuvuutta, ja niissäkin mieluiten vain hidasta virtausta ja joitakin uusia löytöjä. Tärkeimmissä ihmissuhteissa en enää etsi ja valitse, vaan vaalin ja pidän yllä. Niinhän se on puutarhassakin: jos kaikkea pitää kokeilla, ei mikään ehdi juurtua ja kukoistaa.

Teologian tohtori, seurakuntapappi, harrastajapuutarhuri **Anni Pesonen**, 40 Sana 10.10.

➤ Muistan, kuinka lapsena mumolassa mentiin sunnuntaisin kirkkoon. Kirkossa vietetty parituntinen

oli lapsen mielestä hirvittävän tylsää, mutta se oli myös hirvittävän hyödyllistä. On tärkeä oppia sietämään tylsyyttä ja olemaan tekemättä mitään.

Sosiologian professori, kulutustutkija **Terhi-Anna Wilska** Vantaan Lauri 11.10.

➤ Mikä seurakunta uskaltaisi mitata onnistumistaan kysymällä suoraan jäseniltä, tulevatko he kohdatuiksi ja onko paikallisseurakunnan jäsenyydellä merkitystä? Mikä seurakunta uskaltaa johtaa toimintaansa mittaamalla jäsenten kokemusta? Kotimaa-yhtiöitten viestintäpalveluiden johtaja **Mikko Hormio** blogissaan ”Sitä saat mitä mittaat” 1.10. www.kotimaa24.fi

Zsuzsanna Szemerédyn ja Emmi Anttalaisen mielestä on omalaatuista, että Café Olohuoneessa on kirjoja ja piano.

Café Olohuoneen kohtalo mietityttää Hervannassa

– Mukavampi, kotoisamman oloinen, ja hinnatkin ovat edullisempia kuin muissa paikoissa. Täällä on paras cappuccino koko Hervannassa, kommentoi **Zsuzsanna Szemerédy** Café Olohuonetta Hervannan kauppakeskus Duossa.

Tytär **Emmi Anttalainen** kertoo olevansa paikassa jo toista kertaa.

– Tää pitäis jäädä tähän, kun on niin mukavat tuolitkin, hän perustelee.

Tampereen seurakuntien yhteinen kirkkoneuvosto päätti, ettei yhtymä maksa kahvilan vuokraa enää ensi vuonna. Päätöksestä on kuitenkin tekeillä valitus.

Mitä Emmi suosittelee, jos kahvila joutuisi lopettamaan tässä:

– Pystyykö sen muuttamaan muualle? Jos sen veisi sellaiseen paikkaan, jossa olis paljon ihmisiä, ainakin Kaukajärven koulun vieressä on.

Entinen hervantalainen, nyt Lielahdessa asuva **Eero Takkinen** arvelee tuottojen menevän hyvään tarkoitukseen, kahvila on mukavan pieni, ja vohveliakin tarjolla.

Tuija Parkkinen kertoo, ettei ole aiemmin ehtinyt istahtaa kahvilaan musiikkia.

– Aivan ihanalta tuntuu tällainen tila, huokaa ensimmäistä kertaa sisään astunut **Liisa Ahola** Linnainmaalta.

– On aivan älytöntä, jos paikka jouduttaisiin lopettamaan tai siirtämään muualle. Paikka on niin keskeinen, ihmisiä tulee joka suunnalta.

– Seurakunta tulee hyvin ihmistä lähelle. Tällaisia vastaavia ideoita pitäisi toteuttaa muitakin, hän sanoo.

Aholan toi paikalle Hervannassa töissä oleva poika **Lauri Tolkki**.

– Kyllä seurakunnallisuus tulee sisustuksesta ilmi. Itse en voi väittää olevani aktiivinen seurakuntalainen, mutta tämä on toimintaa, johon on matala kynnyks.

Kulut vai tulokset?

Vuokraamisen lopetuspäätöksen perusteita ovat kulujen suuruus ja toiminnan kannattavuus. Kulut ovat olleet keväästä 2009 lähtien yhteensä noin 195 000 euroa tuloja suuremmat. Isoimmat kuluerät ovat henkilö-, tarvike- ja vuokratulot.

Kahvilan kautta on toisaalta annettu rahaa Suomen Lähetysseuran Lasten Pankille, myyty Reilun kaupan tuotteita, työllistetty toistakymmentä maahanmuuttajaa ja tuettu harjoittelijoita työelämään.

Hallintojohtaja **Matti Ilveskoski** sanoo, että yhtymän kiinteistö- ja henkilöstökuluja on joka tapauksessa alennettava verotulojen kasvun pysähtyessä.

– Ensi vuoden talousarvion laatimisessa tavoitteena oli noin miljoonan euron säästö koko yhtymässä. Jatkossakin tulee olemaan säästötarpeita, ehkä jopa nykyistä enemmän jäsenmäärän laskiessa.

Yksi Hervannan seurakuntaneuvoston jäsenistä toivoo Caféle hyvää jatkoa Duossa ensi vuonnakin. Mikäli Duossa joudutaan lopettamaan, toiminta voisi jatkua Pelipuiston seurakuntakodin kahviossa, hän arvelee.

– Olohuone sinänsä on viihtyisä paikka ja tavoitettavaa toimintaa. Monet ostoksilla käyvät henkilöt pistäytyvät Olohuoneessa. Voimme toivoo ja rukoilla, että toiminta saisi jatkua, ja että myös rahoitus kaikelta osin olisi taattu, sanoo toinen.

Yhteisen kirkkoneuvoston hyväksymässä ensi vuoden talousarviossa kahvila on yhä mukana. Lo-

pullisesti talousarvion hyväksyy yhteinen kirkkovaltuusto.

Kohti ydintoimintaa

Café Olohuone ei ole osa Tampereen seurakuntien olohuone -kärkihanketta. Sitä on kuitenkin perusteltu samaan tyyliin eli vapaa- muotoisella yhdessäololla ja tiloilla, joihin on helppo tulla.

Yhteisen kirkkoneuvoston jäsen **Maija Simelius** Hervannasta oli tekemässä vuokrapäätöstä.

– Café Olohuone syntyi kokeiluhankkeena, jonka ei ajateltu- kaan välttämättä olevan pysyvä osa Hervannan seurakunnan toimintaa. Seurakunnalla on omia tiloja sekä Hervannan kirkolla että Pelipuiston seurakuntakeskuk- sessa. Mielestäni Café Olohuoneen voisi hyvin siirtää Hervannan kirkolle.

Simelius arvioi, että vaikka Seurakunnan olohuone on ollut yksi kärkihankkeista, kirkon jäsenmäärän jatkuvasti pienentyessä on syytä keskittyä muihin asioihin.

– Mielestäni tällä hetkellä työ lasten ja nuorten aikuisten parissa on tärkeää ja kauaskantoista.

Nuorisotyökin on ollut huolissaan tontistaan: esimerkiksi Vuores vaatii resursseja, mutta uusia virkoja ole taloudellisia mahdollisuuksia perustaa. Hervannan alueelle on jo useana vuotena anottu nuorisotyön virkaa, mutta sitä ei ole saatu.

Juttua varten pyydettiin haastattelut myös Hervannan kirkkoherralta **Juhani Räsäselältä** ja kahvilan vetäjältä **Teija Lätiltä**. He eivät kuitenkaan tässä vaiheessa halunneet kommentoida.

– Päättäjille on hyvä antaa tässä asiassa ja tilanteessa työrauha, Räsänen perustelee.

Asta Kettunen

Pispalan alue pilotiksi olohuone-hankkeessa

Yksi Tampereen seurakuntien kärkihankkeista, Seurakunnan olohuone, on päätetty siirtää osaksi lähikirkkoalueiden luomista. Tavoitteena on luoda seurakunnille tiloja, joihin on helppo tulla.

Hanke etenee eri tavalla kuin muut käynnistetyt kärkihankkeet.

– Matalan kynnyksen yhteisöllisyyttä edistetään seurakunnissa niin, että se otetaan huomi-oon yksiköiden toiminnan suunnittelussa. Hanketta lähdetään edistämään vauhdikkaammin sitten, kun lähikirkkoasiassa voi-

daan edetä, kertoo kärkihankekoordinaattori **Jussi Laine**.

Pispalassa on meneillään ko-keilu, jossa lähikirkkoajatus perustuu toimintaryhmien yhteisen tilan jakamiseen.

– Lisäksi Tesoman kirkossa on toiminnassa perjantaisin avoin olohuone, ja Lielahdessa erityisesti konserttien yhteydessä on kehitetty olohuoneen makuis- ta tilaa oleskelumahdollisuuksi- neen, kertoo Pispalan aluekappalainen **Markku Komulainen**.

Lue lisää: www.tampereen-kirkkosanomati.fi

Lähetysmäärärahojen jaossa muutoksia

Tampereen seurakunnat ovat lahjoittaneet aiempia vuosia enemmän varoja pienille lähetysjärjestöille. Vastaavasti Suomen Lähetysseura ja Kirkon Ulkomaanapu ovat saaneet vähemmän avustusta. Ne saavat silti yhä kaksi kolmasosaa tuesta.

Viime maaliskuisen päätöksen mukaan seurakuntien suora päätösvalta lähetystyön ja kansainvälisen diakonian määrärahoista kasvoi oleellisesti. Sen seurauksena tukiosuuttaan ovat kasvattaneet Suomen Luterilainen Evankeliumiyhdistys, Suomen Evankelisluterilainen Kansanlähetys, Evankelisluterilainen Lä-

hetysyhdistys Kylväjä ja Sanansaattajat.

Useat seurakunnat antoivat rahaa niille järjestöille, joissa niillä on lähettejä. Hervannan ja Teiskon seurakunnat jättivät Kirkon Ulkomaanavun ilman tukea.

Yhteinen kirkkoneuvosto esittää, että ensi vuonna lähetysten ja kansainvälisen diakonian talousarviomäärärahojen jakamisesta päättäisi yhteinen kirkkoneuvosto.

Asian päättää yhteinen kirkkovaltuusto marraskuussa päättäessään vuosien 2013-2015 toiminta- ja taloussuunnitelmasta sekä vuoden 2013 talousarviosta.

Herätys!

Voisivatko seurakunnat tukea perhehoidossa?

Tampereen kaupunki selvittää mahdollisuuksia ikäihmisten perhehoitoon. Siinä vanhus asuu toisen henkilön kotona joko kokonaan tai vaikka omaishoitajan vapaan aikana. Pilottialueeksi on suunniteltu Teisko-Aitolahden seutua.

Mitä nousi esiin tilaisuudessa Kämmeniemen koululla, projektipäällikkö Laura Selin-Hannola?

– Maaseudulla voisi löytyä sopivaa asuntokantaa ja hoiva-alan koulutusta. Maaseudulla aina asuneet ihmiset eivät välttämättä halua muuttaa palvelun takia kaupunkiin, joten on tärkeää, että palvelua löytyy kotiseudulta.

Miltä idea kuulostaa, vanhustyönohjaaja, diakoni Johanna Kohonen Teiskon seurakunnasta?

– Mielestäni hienolta. Luulen, että tarve on kaupungissa asuvien vanhusten parissa vielä suurempi kuin Teiskossa. Sopivia perhehoitajia voi olla aika vaikea löytää työn sitovuuden ja vaativuuden takia.

Millainen on tarve kentällä, vanhustyön ohjaaja Marja Kyllä-Laaso?

– Hoitaessani Harjun seurakunnan alueella kirkontupa-toimintaa tulee monesti eteen omaishoitajan jaksaminen. Laitoksissa on rajoitetusti lyhytaikaispaikkoja, joten hoidettavaa ei ole aina helppo saada hoitoon. Perhehoito voi olla monelle hyvä vaihtoehto.

Miten seurakunnan työntekijä voisi olla avuksi?

– Jos hoidettava on melko hyväkuntoinen, hän voisi käydä hoitajan seurassa kerhoissa ja tapahtumissa. Diakonian työntekijät voisivat kutsusta myös vieraila hoitopaikoissa, jolloin hoidettava saisi halutessaan myös hengellistä antia.

Mitä ikäihmiset ajattelevat, vanhustyönohjaaja Pirkko Partanen Hervannan seurakunnasta?

– Kirkontuvalla keskusteluun nousi sijoitusperheen suuri vastuu. Päätöksen tähän ryhtymisestä pitää olla koko perheen hyväksymä ja sisäistämä. Sijoitetulle vanhukselle asia varmasti toisi turvallisuutta ja kodinomaisuutta.

Asta Kettunen

Lue lisää: www.tampereenkirkkosanomati.fi

Oikeudenmukainen maailma ja köyhyyden poistaminen vaativat reiluja tekoja. Joanna Lindén-Montes Suomen Lähetysseurasta haastattelee naista, joka on saanut apua ev.lut. kirkosta Malawissa ja pystynyt parantamaan viljelyjärjestelmää.

Globaalista vastuusta seminaari

Maailmankaupan haasteista ja niiden ratkaisemisesta puhutaan Tampereen yliopiston juhlasalissa torstaina 25. lokakuuta kello 9–16.

Seminaarissa puhuvat maailmanpolitiikan professori **Teivo Teivainen** ja oikeustieteen professori **Niklas Bruun** Helsingin yliopistosta, kansainvälistymispäällikkö **Raimo Ala-Korpi** Pirkanmaan ELY-keskuksesta sekä hankintapäällikkö **Sami Tapanainen** Tampereen Logistiikasta.

Reilun kaupan luomupuuvillan-
viljelijät **Gulsun Joldosheva** ja **Aky-
bay Sooronbayev** tuovat tietoa Kir-
gisiasta.

Paneelissa aiheena on yhteiskuntavastuu.

Suomen Lähetyseura on ollut
Reilun Kaupan edistämisyhdistyk-

sen jäsen vuodesta 2007 lähtien.

- Yhteinen tavoitteemme on maailman köyhimpien elinolojen parantaminen, pieniyrittäjyyden kehittäminen, paikallisyhteisöjen toimeentulon turvaaminen ja ekologisesti kestävä kehitys, sanoo kommenttipuheenvuoron käyttävä tiedottaja **Joanna Lindén-Montes** Suomen Lähetysseurasta.

Hän tähdentää, ettei parhaimpaa kehitysyhteistyö yksin riitä poistamaan köyhyyttä. Tarvitaan myös oikeudenmukaisempaa talouspolitiikkaa ja muutoksia maailmankaupan rakenteisiin. Reilun kaupan sertifiointijärjestelmä on luotu parantamaan pienviljelijöiden ja suurtilojen työntekijöiden asemaa kansainvälisessä kaupankäynnissä.

– Suomalainen kuluttaja voi pie-

nillä valinnoilla saada aikaan suuria muutoksia.

Seminaarin järjestävät Eettisen kaupan puolesta ry, KESKO, Maailmankauppa Tasajako, Nanso Group, Pirkanmaan ELY-keskus, Reilun kaupan edistämisyhdistys, Tampereen ammattikorkeakoulu, Tampereen ev.lut. seurakuntayhtymä, Tampereen kauppakamari, Tampereen kaupunki, Tampereen kehitysmaakauppa ry, Tampereen yliopisto ja Tampereen yliopiston ylioppilaskunta.

Lisätietoa: www.uta.fi/globaalivastuu. Seminaarikeskustelua on myös Facebookissa ja Twitterissä: #gvastuu

Asta Kettunen

Reportterikerhossa oppii paljon uutta

Seurakuntansa lastenleirillä yhdeksän- tai kymmenvuotiaana tamperelainen **Pauliina Vänni** löysi pöydältä JiiPee -nimisen lehden.

– Hetken selailun jälkeen silmiini osui ilmoitus, että JiiPee hakee uusia nuoria reporttereita. Se kuulosti hienolta. Olin aina harrastanut ahkerasti kirjoittamista, ja halusin yrittää päästä lehteen.

– Lähetin JiiPeelle hakemukse-
ni mukana pari aikaisemmin kir-
joittamaani tarinaa, ja onnekseni
pääsin nuoreksi reportteriksi.

Reportterikerho on opettanut paljon.

– Olen oppinut haastattelemaan ihmisiä ja arvostelemaan kirjoja ja elokuvia. Koulussa näistä taidoista oli paljon apua. Äidinkielen tunnilla piti kirjoittaa sellaisia asioita, joita olin jo ehtinyt harjoitella nuorena reporterina.

- Nyt hieman vanhempaa JiiPee on opettanut minulle, kuinka voin suhtautua lapsiin ja varhaisnuorisun oikealla tavalla. 16-vuotiaana yhdeksänvuotiaille kirjoittaminen tuntui hankalalta, mutta tutustuessani paremmin lehden artikkeleihin, tehtäviin ja kielenkäyttöön se onnistui paremmin.

Vänni suosittelee reportterikerhoa lämpimästi kaikille. Journalismin alalle hän ei aio, vaan haaveilee psykologian opiskelusta.

Kerhoon voi kuulua 18-vuotiaaksi asti.

– Tuntuu, että nyt alan päästä vasta kunnon vireeseen juttujen tekemisessä, joten on ehkä vähän haikeaa jättää kerho. Olen miettinyt, että alkaisin pitää blogia, johon voin sitten kasata kaikki jutut, jotka aikaisemmin olisin lähettänyt toimitukseen.

Lähde reportterileirille

Viikonloppuleiri Torpan kurssikeskuksessa 9–14-vuotiaille tytöille ja pojille on tarjolla 16.–18.11.

Hinta on 30 euroa.

Hauskana viikonloppuna opitaan tekemään juttuja, kuvia, elokuva- ja peliarvosteluja ja reportaaseja sekä ottamaan kuvia, ja tutustutaan myös kuvan ja äänen nauhoittamiseen ja muokkaamiseen.

Kurssin jälkeen voi tulla mukaan pressiklubitoimintaan ja kirjoittaa juttuja muun muassa Jiipeenettiin ja seurakuntien nettijulkaisuihin tai vaikka Tampereen Kirkkosanomiiin.

Jiipeenetistä kurssia vetävät
päätoimittaja **Juha Kinanen** ja
toimitussihteeri **Pirjo Riipinen**.

Lisätiedot ja ilmoittautumiset:
Jussi "Kaapo" Kosonen, kaapok@
gmail.com

Kurssin oma sivu:
www.tampereenseurakunnat.fi/viinikka/reportterikurssi

Asta Kettunen

Tilaukset

Tilaaja-lahjaksi.

Askel maksaa postimaksun.

Kotimaa-yhtiöt
Vastauslähetyt
Tunnus 5001582
00003 Helsinki

☒ Kyllä kiitos!

Tilaan Askel-lehden **määräaikaisena tilauksena 3 kk 24 €**. Lisäksi saan 3 kk lehdet kaupan päälle!

Tilaajaetuna saan

- ☒ veloituksetta Tommy Hellstenin Elämän paradoksit -pokkarin, arvo 10 €.
- ☒ 5 kpl Minna L. Immosen postikortteja, arvo 10 €.
- ☒ olen automaattisesti mukana 2 000 euron arvoisen matkalahjakortin arvonnassa!

Nimi	TK 17/12
Osoite	
Postinumero ja -toimipaikka	
Puhelin	
Sähköposti	

☐ Minulle saa lähettää tietoa ja tarjouksia sähköpostilla ja tekstiviestillä.

Tilaus päättyy automaattisesti tilausjakson loputtua. Tarjous on voimassa 31.12.2012 saakka ja koskee vain uusia tilaajia Suomessa. Alle 18-vuotiaalla tulee olla huoltajan lupa lehden tilaamiseen. Yhteystietoja voidaan käyttää ja luovuttaa suoramarkkinointiin henkilötietolain mukaisesti. Vähintään kuukauden ajaksi tilattavien sanoma- ja aikakauslehtien verokanta on 9 % ja Digilehden 23 %.

Tilaa lehti, josta saat voimaa ja iloa.

Vain
24€!

**Saat 3 kk lehdet
kaupan päälle!**

Voit tilata lehden myös:

Soittamalla 020 754 2333

- Lankapuhelimesta: 8,21 snt/puh. + 6,9 snt/min.
- Matkapuhelimesta: 8,21 snt/puh. + 14,9 snt/min.

Sähköpostilla:
tilauspalvelut@kotimaa.fi

Verkosta
www.askellehti.fi/syysaskel

Muista kertoa tilautsunnuksen TK 17/12

Kaikkien kuolleiden uskollisten sielujen päivä

Pyhäinpäivän juuret ovat 300-luvulta. Kuolleille kristityille omistettu juhlapäivä syntyi käytännöllisesti tarpeesta: uskonsa takia surmattujen määrän kasvaessa jokaiselle ei riittänyt omaa nimikkopäivää, eikä kaikkien marttyyrien nimi välttämättä ollut selvillä.

Suomessakin pyhäinpäivä oli aluksi kaksipäiväinen. 1.11. vietettiin *kaikkien pyhien päivää* ja 2.11. vietettiin uskovien vainajien muistopäivää, jonka **Mikael Agricola** nimesi *kaikkien uskollisten sielujen päiväksi*.

Ravinnoksi

KULUVAN VUODEN AIKANA tällä palstalla ihmetellään erilaisia ruokaan ja kristilliseen uskoon liittyviä ilmiöitä.

JUUREKSET

Loppusyksy ja talvi ovat täällä Pohjolassa juuresten sesonkiaikaa. On terveellinen ekoteko puraista porkkanaa, punajuurta, lanttua, palsternakkaa, naurista tai retiisiä jonkin kaukaa tuodun vihanneksen sijaan.

Juuresten hyvä säilyvyys perustuu siihen, että lepotilassa niissä tapahtuvat elintoiminnot ovat hitaita. Juureksiksi kutsutuista kasveista syödään tavallisesti niiden turvonnut juuriosa.

Juuri on kelpannut myös vertauskuvaksi kristillisen elämän alueelta. Juuri kertoo pysyvyydestä, jatkuvuudesta ja kasvun mahdollisuudesta. Juuri saa ravintonsa maasta, ja tällöin on tärkeää, millaisessa maaperässä se kasvaa. Ihmisenkin kasvulle on – juuren tavoin – tärkeää, millainen ympäristö on.

Kun muuten seuraavan kerran tarjoat läheisillesi uunijuureksia, mietipä, mitä silläkin voit viestittää: paitsi välittämistä ruuanlaiton kautta, myös tämän hyvän hetken pysyvyyttä ja jatkuvuutta.

Porkkanaita ja retiisiä Tuun kauppatorilla. © Teles, Susanna Lehto

Kauneus on katsojan silmässä

Tämä lause oli kirjoitettu käsin paperinpalalle Kyttälässä sijaitsevan puurakennuksen pikkukamarin peiliin. Ajan saatossa tuo paperinpalanen lienee joutunut roskakoriin.

Kauneus on katoavaista.
Sanontaa ei ole tarpeen kyseenalaistaa – vai olisiko sittenkin?
Julistammeko kauneuden katoavaisuutta siksi, että omasta sielunmaisemasta on kauneus päässyt hiipumaan?
Ikään kuin silmään olisi tullut kaihi, joka estää näkemästä tarkasti.

Olen kohdannut monta sinistä katsetta – kylmää, laskelmoivaa, teräksen kovaa.
Olen kohdannut monta sameaa katsetta, monta verhottua katsetta, monta ahnetta katsetta.

Tahtoisin kulkea syyskesän polkuja, lämmin auringonpaiste, hiekkatie, syyskesän kukkia tienvarsilla valtoimenaan.

Tahtoisin kulkea järven rantaan, Pyynikin polkuja, Pyhäjärvelle tähyillen. Tuo maisema mieleeni työnny, vaikka ohdakkeinen polku lie. Tuota Pyynikin polkua mieleni kulkee ja katse järvelle tähyää.

On vaikea lähteä yksin matkaan. On vaikea lähteä matkaan juuri nyt. Haluaisin olla paikallani – nauttia – pysähtyä. On vaikea katsoa taakse ja eteenpäin. Kuitenkin minun on pysyttävä liikkeessä. Tiedän, että maailman ihmeet odottavat!

Matkaan kevyin varustein. Kuka sanoo, että minun on puettava villasukat ja villahousut, jos haluan kulkea kepeästi. Tänään lähden matkaan huolettomasti. Varustukseni ovat lähes olemattomat: jalassa pehmeät moksasiinit, harteilla silkkihuivi!

Marja Seppänen

Tulevat pyhät

28.10. Uskon perustus: Uskonpuhdistuksen muistopäivä

Jeesus sanoo meidän kristittyjen olevan maailmassa valona. (Matt.5:13–16) Meidän pitäisi loistaa toisille jumalallista valoa. Unohtiko Jeesus, ettei oma loisteeni kauas hehku? Tuskin. Jeesus taisi kehottaa meitä tulemaan läpinäkyviksi, jotta Hän voisi loimuta sydämeistämme ulos maailmaan.

3.11. Pyhien yhteys: Pyhäinpäivä

Autuaita ovat monin tavoin kärsivät ja vaikeiden asioiden kanssa pyöriskelevät. (Matt.5:1–12) Pitäisikö siis päästää irti onnestaan ja heittäytyä kurjaksi, jotta voisi toden totta olla onnellinen? Jeesus taisi tarkoittaa autuaaksi julistamisen jonkinlaiseksi olalle taputukseksi. Tunnelin päässä on valoa, vaikkei sitä juuri nyt näykään.

4.11. Antakaa toisillenne anteeksi

Päivän evankeliumi pisti kiemurtelemaan: Jos en anna anteeksi toisille, ei Jumalakaan anna minulle anteeksi. Tylyä touhua noin ensilukemalta. Toisaalta vaatimus on ihan kohtuullinen, kun miettii, mitä Jumala joutui minun vuokseni tekemään. Kun mietin Isää, joka antoi Poikansa kuolla, jotta minä saisin anteeksi, on itsekin helpompi antaa anteeksi. (Matt.6:14–15)

Helmi

Siunattu on se mies, joka luottaa Herraan ja panee turvansa häneen! Hän on kuin puron partaalle istutettu puu, joka kurottaa juurensa veteen. Ei se pelkää helteen tuloa, sen lehdet pysyvät aina vihreinä. Vaikka tulee kuiva vuosi, ei sillä ole mitään hätää, silloinkin se kantaa hedelmää. (Jer.17:7–8)

Kimmo Anonen

Ota onkeesi

Klassikot kutsuvat hiljentymään

Tampereen akateeminen sinfoniaorkesteri (TASO) ja Tampereen yliopiston laulajat (TYL) yhdistävät voimansa ensimmäistä kertaa.

Akateemisten kokoonpanojen yhteistuotanto kutsuu hiljentymään pyhäinpäivän tunnelmaan suurten klassikkoteosten parissa. **W.A. Mozartin Requiem** (KV 626) ja **Kyrie** (KV 341) kuullaan pyhäinpäivänä 3. marraskuuta kello 18 Tampereen tuomiokirkossa. Se uusitaan seuraavana päivänä kello 15 Hämeenlinnan kirkossa

– Kyseessä on ennen näkemätön opiskelijayhteistyö. Orkesterissa on noin 70 soittajaa ja kuorossa noin 75 laulajaa, kertoo Tampereen yliopiston laulajien puheenjohtaja **Virve Rissanen**.

Lavalle nousevat korkeatasoiset solistit: sopraano **Mia Heikkinen**, altto **Jeni Packalén**, tenori **Jussi Salonen** sekä basso **Kristjan Möisnik**. Konsertin johtavat **Kimmo Tullila** ja **Päivi Liimola**.

TYL on vuonna 1964 perustettu opiskelijasekakuoro, jon-

ka jäsenet ovat pääasiassa Tampereen yliopiston opiskelijoita. Keväällä 2003 perustettu TASO on Tampereen ensimmäinen opiskelijasinfoniaorkesteri. Mozartin (1756–1791) vaikuttava Requiem jäi hänen viimeiseksi teoksekseen. Se on sielunmessu, katolinen jumalanpalvelus, jossa rukoillaan edesmenneiden puolesta. Sen kaksitoista osaa kertovat kuolemanpelosta, ihmisen syyllisyydestä, armosta ja lunastuksesta.

Käsiohjelmat 15/10 € ovelta sekä ennakoon orkesterin ja kuoron jäseniltä.

©2011 HANNU ASPER

Konserttitarjotin

Onandjokwe -konsertti

ke 24.10. klo 18

Aleksanterin kirkko

Jaakko Löytty, Pekka Simojoki
järj. Martinus-säätiö

Surun ja toivon musiikkia

la 3.11. klo 14 ja 16

Lamminpään

iso kappeli

Harjun kanttorikvartetti
Sopraanoavustajana Satu Sepäniitty- Valkama
Lauluja surun ja toivon tunnelmistä, virsiä pyhäinpäivän teemoista.
Vapaa pääsy.

Iltamusiikkia

Tuomiokirkossa

su 4.11.2012 klo 18

Tuomiokirkko

Pekka Soranummi, laulu, urut ja piano
Topias Laatu, laulu
Tuomas Laatu, laulu ja säestys
Ohjelma 5 €

Tunturipelimannit, virsiklubi, ikuisen elämän toivon virret

su 4.11. klo 19

Lielahden kirkko

Lounasmusiikkia

ke 7.11. klo 12

Aleksanterin kirkko

Annamaija Koskinen ja Sirpa Lepänen, viulu
Riikka Viljakainen, urut
Ulla-Riikka Kuisma, sello

Liikuntarajoitteiset

Kuulokojeet

Heikki Tuuli

Sopraano Johanna Rusanen-Kartanon (kuvassa), pianisti Maija Weitzin ja sellisti Lukas Stasevskijin konsertti *Enkelten matkassa* on tunnelmallinen tuokio suomalaisten ja ulkomaisten mestareiden sävellysten parissa.

Aleksanterin kirkossa tiistaina 30.10. kello 19 alkaen kuullaan niin Cesar Franckin, W.A. Mozartin, Luigi Luzzin ja Pjotr Tsaikovskin kuin Kari Rydmanin, P.J. Hannikaisen ja Petri Laaksosenkin kappaleita. Käsiohjelmaa 20 € on saatavissa ovelta ja ennakoon Lippupalvelusta.

Tampereen Teatterin vanhuusaiheinen keskustelutilaisuus keräsi reilusti osallistujia. Etualalla Minna Repo ja Arja-Liisa Heikkilä.

Syvät sanat elävät hiljaisuuden tiellä

Hiljaisuuden tie -konsertissa Pispalan kirkossa 28. lokakuuta kello 18 soi muun muassa *"Lasken matkaan leijan kauneimman, se saa lentää tuulien teitä"*. Runoilija-pastori **Pirkko Arolan** herkät runot innoittivat tamperelaista muusikko-säveltäjää **Vesa Tuomea** sävellystyöhön.

Hiljaisuuden tie -runon teemat kuvaavat hyvin tämän kantaesityksen tunnelmia, joissa johdatellaan rukoukseen, uskon maailmaan ja elämän ihmeisiin. Kirkkokonsertti on uusi aluevaltaus Tuomelta, joka on myös toiminut konservatoriossa musiikin teorian ja säveltapailun opettajana.

Tuomi kertoi, että nyt eläkkeellä oli vihdoinkin aikaa säveltää ystävän tekstejä, joista löytyy syvyyttä ja sanojen rytmiä. Arolan tekstejä on sävelletty paljon, mutta Hiljaisuuden tiehen on valittu tunteuttomampiakin runoja, myös lausuttuina.

Konsertin on ohjannut näyttelijä-ohjaaja **Leila Karttunen**. Säestävinä instrumentteina on harvoin kuultu kokoonpano: kantele, viulu ja harmonikka. Konserttiin on vapaa pääsy, ohjelmat 10 €. Järjestäjänä on Harjun seurakunta.

Sanni Böökqvist

Hiljaisuuden tietä kulkevat Vesa Tuomi, harmonikka, Emma Kuosmanen, viulu, Keijo Kuivanen, laulu, Leila Karttunen, lausunta ja Eva Alkula, kantele.

Koskettava ja elämänmakuinen tarina

– Näytelmä koskettaa ketä tahansa, oli sitten tekemisissä vanhusen kanssa tai ei, sanoo Koukkuniemessä työskentelevä vastaava osastonhoitaja **Minna Repo**.

Hän kävi katsomassa Tampereen Teatterin suosittua näytelmän *Kuin ensimmäistä päivää* yhdessä työtoverinsa **Arja-Liisa Heikkilän** kanssa. Molemmat ovat vastaavia osastonhoitajia Koukkuniemessä. Heikkilä johtaa Havula-taloa ja Repo Varpulaa.

Näytelmän edetessä Repo huomasi nauravansa välillä itselleen: "hitsi, noinhan mäkin teen". Samalla tuli mieleen oma ja työtovereiden työhyvinvointi: pystyykö ylipäätään asettamaan rajoja sille, miten paljon töitä tekee. Entä kenen antaa tehdä elämänsä valinnat?

– Joustamisen tarve on aika vaativa – myös meillä Koukkuniemessä. Ja myös osaamisen vaatimus: on oltava ikään kuin valmi-

na ja alttiina taas uusille kohtaamisille

– Kokonaisuudessaan tarina ei kerro vanhainkodista vaan on arvonäytelmä. Se koskettaa kaikkia, ja kertoo kaikenlaisten ihmisten vuorovaikutuksesta.

"Raippakoski taas kehittää"

Näytelmätekstissä ymmärrystä löytyy lopulta myös johdon, poliitikkojen ja työntekijöiden välissä poukkoilevalle väliportaan pomolle – sellaisille kuin Heikkilä ja Repokin. "Muistakaa, miten arvokasta työtä te teette" -tyyppiset korulauseet eivät yksin riitä kannustamaan henkilökuntaa, jos se ei näy rahassa eikä käsin määrässä.

Esitys pani naiset pohtimaan, millä tapaa viestejä kannattaa viädä eteenpäin. Suurimmaksi osaksi hoitotyön johtoon luotetaan, ja kri-

tiikki kohdistuu poliittisiin päättäjiin.

Se näkyi myös aiheesta järjestetyssä keskustelutilaisuudessa. Yleisö taputti niille kommentteille, joissa kritisoitiin päättäjiä – tai suhtauduttiin asiaan huumorilla.

Epäluulo vanhustyön johtoportaan sanomisia kohtaan on kuitenkin lisääntynyt, kun vanhustyö elää muutoksen kourissa. Koukkuniemi käy remonttien lisäksi läpi melkoista organisaatiomuutosta,

– Liikkeellä oleva tieto vanhustenhoidosta on epämääräistä. Yksi tärkeä asia on käydä keskustelua osastoilla: silloin kun on epätietoisuutta, keskusteluun on löydettävä aikaa, Heikkilä painottaa.

– Suuri yleisö tietää vanhainkotien arkipäivästä sen, mitä mediasa kerrotaan, Repo muistuttaa.

Tampereella hoito on ollut hyvin laitosvaltaista, ja kun tätä muutetaan, siihen suhtaudutaan tun-

Harjun Kamarikuoron syksy vauhtiin Rossinin messulla

Oopperasäveltäjänä tunnetun **Gioachino Rossinin** *Petite Messe solennelle* avaa **Heikki Liimolan** johtaman Harjun Kamarikuoron syksyn.

Rossinin ”Pieni, harras messu” esitettiin ensimmäisen kerran Pariisissa vuonna 1864. Kuoron ja solistien lisäksi teoksen ilmeeseen vaikuttavat vahvasti kaksi pianoa ja harmoni.

Tampereen tuomiokirkossa sunnuntaina 28. lokakuuta kuultavassa konsertissa pianoa soittavat pianistit **Risto Lauriala** ja **Tuuli Kallio** ja harmonin ääressä on Kangasalan seurakunnan kanttori, urkutaiteilija **Esa Toivola**.

Laulusolisteina ovat sopraano **Terttu Iso-Oja**, alto **Elisabet Petsalo**, tenori **Tero Harjunnemi** ja basso **Jussi Lehtipuu**.

Teos noudattelee ajan katolisen messun rakennetta. *O salutaris hostia* -osa on ainoa, joka ei yleensä kuulunut messuun. Rossinin sävellys edustaa italialaista romantiikan aikakauden ”kauniin laulun” bel canto -tyyliä. Musiikki on melodista ja helposti vastaanotettavaa. Keveytensä ja draamaattisuutensa vuoksi sen on sanottu muistuttavan Rossinin kuuluisia oopperoita, kuten *Sevillan parturia*.

Ohjelma 20 euroa tuntia ennen ovelta, ryhmävaraukset liput@harjunkamarikuoro.net.

Konsertin yhteydessä tulevat myyntiin myös liput **J.S. Bachin** *Matteus-passioon*, jonka Harjun Kamarikuoro esittää Suomalaisen barokkiorkesterin kanssa keväällä 2013. Jeesuksen osassa on bari-toni **Jorma Hynninen**. Konsertti on Tampereen tuomiokirkossa sunnuntaina 24. maaliskuuta 2013 kello 18.

Lisätietoa Matteus-passiosta www.matteuspassio.com.

Katajaiset juhlii

Naiskuoro Katajaiset juhlii 35-vuotista toimintaansa juhla-konsertilla sunnuntaina 28. loka-kuuta kello 15 Tyllissä, Hallituskatu 30. Ohjelmassa on suomalaisia tuttuja lauluja.

Kuoroa johtavat **Jussi Tamminen** ja **Tuula-Maija Karjaluoto**. Pianossa on **Jussi Tamminen**. Mieskuoro Kelot tuovat tervehdyksensä. Lippuja saa ovelta ja kuorolaisilta.

Seniorikuoro Katajaiset harjoitte-

Naiskuoro Katajaisia johtaa Jussi Tamminen.

Sivari (Arttu Ratinen), yksinhuoltaja (Elisa Piispanen), hoitaja (Marjut Sariola) ja väliportaan pomo (Kirsimarja Järvinen); kaikilla oma tarinansa.

teella, Heikkilä ja Repo miettivät. Nyt ympärivuorokautisia hoito-paikkoja vähennetään, ja satsataan tehostettuun palveluasumiseen.

Mummon Kammarin toiminnanjohtaja **Maarit Tammisto** muistutti keskustelussa, että palvelujen yhteydessä käytetty terminologia – esimerkiksi tehostettu palveluasuminen – on ihmisille täysin vierasta.

– Monelle on lottovoitto päästä Koukkuniemeen, ja nyt heillä on hätä, että viimeinenkin turva ollaan viemässä pois. Me puhutaan ihan eri kieltä kuin meidän van-hukset, Tammisto terästi.

Hän huomautti myös, että yhä enemmän tulee vastaan tilanteita, jotka eivät enää ole vapaaehtoisvoimin hoidettavissa.

– Mistä rahat otetaan, on poliitikkojen asia.

Koukkuniemessä tehdään parhaillaan remonttia, jossa laitos- ja sairaalapaiikkoja korvataan tehostetun palveluasumisen paikoilla. Jukola muutetaan viideksi ryhmäkodiksi, jonka yhteyteen rakennetaan laajennusosa Impivaara.

Tehostetussa palveluasumisessa asukkailla on oma huone tai asunto sekä yhteisiä tiloja, ja henkilökuntaa paikalla ympäri vuorokauden.

Koukkuniemen uudessa osas-tossa mietitään hoidon kehittämis-tä. Asukas on itse mukana päät-tä-mässä asumisestaan, ja myös työn-tekijöiden osuus päätöksissä on suunnitelman mukaan aiempaa isompi.

”Kattohirret Tyrvään kirkon korjaukseen”

Koti-ikävä yhdistää halpatyövoima käytettyä maahanmuuttajaa ja hoitolaitoksessa asuvaa vanhusta. On sitten eri asia, tarkoittaako kodilla paikkaa, tunnelmaa tai turvallista ihmistä, tarkoittaa Repo.

Jokaisella on oma tarinansa, kuten näytelmän roolihahmoillakin. Mutta kun meidät on totutettu siihen, että pitää pärjätä ja olla luja, tarinat eivät välttämättä tule kuul-taviksi. Ehkä siksi työn epäkohtia-kaan ei helposti tuoda esiin.

– Kaipaen maailmaa, joka ei olisi niin vaativa, sanoikin työuupumuksen kokenutta Ritvaa esittänyt **Marjut Sariola** näytelmän lopuksi.

Lomakkeet ja kustannustehokkuus jäävät toiselle sijalle silloin, kun laitoshoidon kohteeksi mielletty ihminen rukoilee edes yhtä hyvää katsetta.

– Nykyisin maksimoidaan turvallisuus ja minimoidaan elämä, varoitti geriatrian professori **Jaakko Valvanne**.

Hoidon hyvyys näkyy esimerkiksi siinä, että etukäteen mietitään, missä maailmassa vanhuksen kanssa eletään tai minkä aikakauden musiikkia hänelle soitetaan.

Näyttelijä **Eila Roine** muistutti keskustelussa ihmisen kohtaa-misesta ihmisenä, lämmöllä ja sydämellä – olipa hän minkä ikäinen tahansa.

Osa yleisöstä poistui esityksestä kyynelsilmin. Osuutensa saattoi olla silläkin, että ”Taimin” kuolema jätti syvän jäljen: tuntui kuin keskustelutalaisuudessa vanha-tittelilä esiintynyt Roine olisi poistunut keskudestamme.

Katsojat pohtivat myös, että kun joku jaksaa uhrautua työssään muiden hyväksi, sitä käytetään härskisti hyväksi.

– Niiden, jotka päättävät, ja joilla on valtaa, pitäisi käydä kat-somassa tällaista teatteria, totesi eräs heistä.

Asta Kettunen

Radio, tv ja netti

Kuuntele saarna netistä tai radiosta

Tampereen tuomiokirkon sunnuntain jumalanpalvelusten saarnat ovat kuunneltavissa Tuomiokirkkoseurakunnan verkkosivuilla äänitiedostoina.

Ne julkaistaan alkuun syksyn ajan osoitteessa www.tampereen-seurakunnat.fi/soitasaarna.

Jumalanpalvelukset voi kuunnella myös suorana lähetyksenä sunnuntaisin kello 10 Radio Moreenissa 98,4 MHz

Jumalanpalvelukset radiossa ja televisiossa

Vastuuviikon Ekumeeninen radiojumalanpalvelus on 28. lokakuuta kello 18 Ilomantsin ortodoksisessa kirkossa. Se kuullaan suorana lähetyksenä myös YLE Radio 1:ltä.

Pyhäinpäivän kirkossa 3. marraskuuta kello 10-10.45 YLE TV1-kanavalla liturgina on **Kai Vahtola** ja saarnaajana **Jukka Keskitalo**. Musiikista vastaavat Vokaaliyhtye Incanto, Cantabile ja Kallion kantaattikuoro.

Liity uutiskirjeen tilaajaksi

Tampereen seurakuntien uutiskirjeistä saat kätevästi ajankohtaista tietoa sähköpostiisi. Uutiskirje ilmestyy kerran kuussa ja siinä on tietoa seurakuntien tapahtumista ja ajankohtaisista asioista.

Postia pienten perheille -kirje on mukava tietopaketti lapsiperheille. Kirjeessä vinkataan tulevista lapsiperheille ja lapsille suunnatuista seurakunnan tapahtumista ja seurataan kirkkovuoden kulua. Mukana on aina myös hartaus ja askartelu- tai puuhavinkki. Postitus-listoille osoitteessa www.tampereenseurakunnat.fi/uutiskirje

Kolmen uskonnon kalenteri verkossa

Kristinuskon, juutalaisuuden ja islamin yhteinen verkkokalenteri on julkaistu osoitteessa www.uskontokalenteri.fi. Julkaisija on yhteiskuntarauhaa sekä uskontojen välistä dialogia ja vuorovaikutusta edistävä, vuonna 2007 perustettu USKOT-foorumi -yhdistys.

Kalenteri esittelee yleisten juhlapäivien lisäksi kolmen uskonnon juhlapäiviä ja merkkipäiviä. Kullakin on omat symbolinsa ja väkinsä. Tekstin on laatinut kukin uskonyhteisö.

Lauluja uskosta, toivosta ja rakkaudesta

Kukapa meistä ei aika ajoin tarvitsisi elämäänsä levähdyshetkiä ja pysähtymistä toivon ja lohdutuksen äärelle. Hyvän mahdollisuuden uusien voimien keräämiseen tarjoaa **Hanna Ekolan** *Pyhäinpäivän aaton Kiitosmielellä* -konsertti Lielahden kirkossa (Ollinojankatu 2) perjantaina 2. marraskuuta kello 19.

Kuulijaa lähelle tulevat tulkinnat luovat näkyä siitä, että Luojan lähellä elämämme on turvassa – silloinkin, kun olemme joutuneet menetysten keskelle.

– Pyhäinpäivä on sekä kaipauksen että kiitoksen aikaa. On lupa surra ja lupa kiittää. Lopultahan suru jatkaa rakkautta, laulaja-kirjailija Hanna Ekola muistuttaa.

Ekolalta on ilmestynyt 12 levyä, joiden joukossa on useita hengellisiä äänitteitä. Laulujensa lisäksi hän on tullut tunnetuksi useisiin painok-

siin yltäneistä suru-, ajatelma ja runoteoksistaan. Täksi syksyksi on ilmestynyt teos *Kiitosmielellä*.

Konserttiin on vapaa pääsy.

Hanna Ekolan kanssa esiintyy laulaja-pianisti Virpi Lahti (kuvassa), jolta on ilmestynyt levy *Sinun valossasi*. Ekola ja Lahti ovat tehneet kirkkokonsertteja yhdessä jo kahdeksantoista vuotta.

Gospelmusiikki lumooa

Pitkän linjan gospelmuusikon, lyömäsoittajan ja Jakaranda-musiikkiryhmän johtajan **Pekka Nymanin** vetämä kurssi huipentuu Aleksanterin kirkossa *Gospelmusiikin lumoa* -konserttiin.

Yleisölle avoin ja maksuton konsertti järjestetään sunnuntaina 4. marraskuuta kello 18 Aleksanterin kirkossa.

Pirkanmaan taidetoimikunta järjesti kahden viikonlopun mittaisen gospelmusiikin kurssin. Konsertissa kurssille osallistuneet pirkanmaalaiset ammattilaiset ja harrastajat esittävät amerikkalaisen, afrikkalaisen ja suomalaisen gospelmusiikin koskettavimpia kappaleita.

Vai samarakas sestä tuli viihdettä?

ja tulee olemaan. Hälyttävää on se, jos asenneilmaapiiri muuttuu mainonnan myötä hyväksyvämmäksi ja puolison pettäminen nähdään harmittomana. Viitteitä asian muuttumisesta viihteellisemmäksi on jo näkyvissä.

– Tällä hetkellä ei ole kovin trendikästä puhua sitoutumisesta, uskollisuudesta ja pitkistä parisuhteista.

– Suurin vääristymä ilmenee siinä, että ihmisen seksuaalisuus nähdään irrallisena ihmisen tunne-elämästä ja psyykkisistä tarpeista. Se on kuin erillinen saareke, jolla ei ole vaikutusta parisuhteeseen tai perheeseen. Silloin käy helposti niin, että myös vastuu irrotetaan teoista.

”Meidän avullamme saat mahdollisuuden luoda suhteen, jossa yksityisyytesi suojaaminen, luottamus ja turvallisuus ovat etusijalla.”

Internet-aika tarjoaa ihmisille mahdollisuuden elää rinnakkaistodellisuudessa. Voisi ajatella sen olevan hyväkin asia; netissä puoliset voivat flirttailla ja tapailla muita turvallisesti ruudun takaa loukkaamatta kumppania. Syrjämäki ajattelee toisin:

– Ennen kaikkea se on huono juttu. Ensinnäkin on surullista, jos ihminen joutuu erottamaan osan kiintymykseen ja läheisyyteen liittyvistä tarpeistaan parisuhteestaan ja toteuttamaan niitä muualla. Toisaalta voi myös jäädä helposti koukkuun siihen, ettei ole oikeasti läsnä parisuhteessa. Silloin ei kykene oikeaan vuorovaikutukseen eikä seksuaalisuuteen.

Ihmisten pakonomainen tarve olla koko ajan saatavilla ja läsnä esimerkiksi sosiaalisessa mediassa tai tavoitettavissa puhelimitse on Syrjämäen mielestä suuri haaste parisuhteelle.

– Läsnäolo on aina uskallusta olla jostain muualta pois, Syrjämäki kiteyttää.

Mikä sitten on pettämistä? Flirtti? Haaveilu? Chattailu? Jokainen parisuhde on erilainen, ja rajanveto riippuu suhteesta. Ongelmalliseksi asian tekee se, että usein toinen osapuoli määrittelee rajat kysymättä toiselta, Syrjämäki sanoo.

– Yleispätevänä neuvona voisi sanoa, että kaikkea ei tarvitse kertoa puolisolle, mutta jos tuntuu, että puoliso ei saisi nähdä jota-kin, liikutaan vaarallisilla vesillä.

”Elätkö yksitoikkoisessa ja rakkaudettomassa avioliitossa? Kaipaatko ihastumisen ja intohimon taianomaista tunnetta?”

Vaikka pettämissivustojen esittämät tilastot eivät saa Syrjämäeltä tukea, pettäjän profiilikuva vastaa perheneuvonnan tyyppillistä asiakasta: perheellinen, kolmekymppinen mies tai nainen, joka on tyytymätön parisuhteeseensa.

Jos sivustojen mainoslauseita on uskominen, suomalaisten parisuhteita tuntuu vaivaavan ilon, intohimon ja läheisyyden puute.

– No mitä se intohimo oikein sitten on, Syrjämäki huokaa.

– Sitäkö, että suhteen pitäisi olla samanlainen kaksikymppisinä ja kuusikymppisinä. Pohjimmiltaan tässäkin taitaa olla ihmisen halu olla ikuisesti nuori.

Parisuhteeseensa tyytymättömällä on Syrjämäen mukaan kolme vaihtoehtoa: tyydyn, korjaan tai lähten. Pettäjä valitsee neljännen vaihtoehdon: vastuuttomuuden.

Mutta entä jos parisuhde on latistunut kaiveruudeksi, josta esimerkiksi puuttuu kokonaan fyysinen läheisyys? Saako pettäjä misään tilanteessa ymmärrystä Syrjämäeltä?

– Pystyn ymmärtämään sen, että ihminen jossain tilanteessa tulee pettäneeksi puolisoaan. Mutta sitä en ymmärrä, ettei hän kannata tapahtuneesta vastuuta.

Syrjämäki jakaa Väestöliiton psykoterapeutti **Heli Vaarasen** ajatuksen: ”Jos haluaa vieraaseen pettiin, on suoraselkäistä pyytää eroa ja pakata putkikassi.” (Aamulehti 10.9.2012)

Mutta miksi joku pettää ja toinen ei? Kaikkien parisuhteissa on ongelmia, eikä varmaan kenenkään suhde ole pelkkää iloa ja intohimoa. Syrjämäen mukaan selitys löytyy ihmisen persoonallisuudesta ja sitä muovanneista kokemuksista.

– Taustalla voi olla traumatisoitunut kiin-

tymyssuhde, esimerkiksi lapsuudessa tapahtunut hylkäämiskokemus tai turvattomuus suhteessa läheisiin aikuisiin. Pettäminen on joskus keino välttää läheisyyttä: sitoutumisaan on vaarassa tulla hylätyksi.

Äkkiä ajatellen kuulostaa siltä, että pettäminen ei itse asiassa ole pettäjän oma vika vaan olosuhteiden sanelema tilanne. Tätä Syrjämäki ei kuitenkaan tarkoita:

– Hyvin usein pettäjä ulkoistaa vastuun ja saattaa syyttää puolisoaan omasta teostaan; koska puoliso ei ole sellainen tai tällainen, haen huomiota muualta. Ihmisellä on kuitenkin aina vastuu teoistaan. Parhaimmassa tapauksessa ihminen kantaa vastuuta siten, ettei petä puolisoaan. Jos kuitenkin pettää, vastuunkantaminen on sitä, että selvittää, miksi kävi niin kuin kävi.

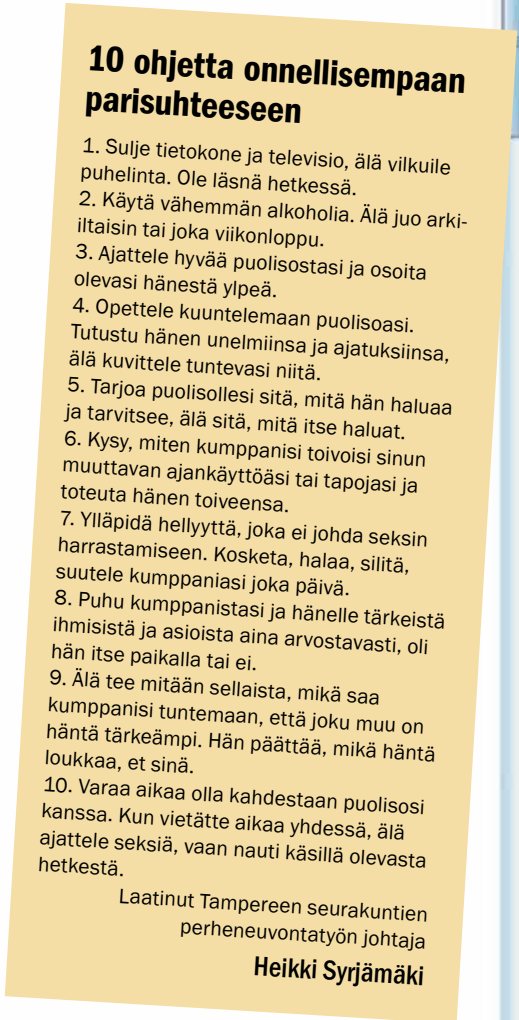
– Vaatii enemmän selkärankaa lähteä pateriterapiaan kuin pettää puolisoaan.

”Etkö tunne itseäsi enää rakastetuksi, huomioiduksi ja arvostetuksi parisuhteessasi? Haluatko tavata jonkun joka ymmärtää sinua paremmin?”

Pettämissivustojen mainoslakanoissa kuvataan intohimoisia pariskuntia tai hilpeästi esitettyjä julkisuuden hahmoja. Se mikä jää mainoslakanoiden reunojen ulkopuolelle on lasten ja petettyjen puolisoiden hätä ja kärsimys. Pettäminen traumatisoi aina, vaikkei se paljastuisikaan, sanoo Syrjämäki.

– Pettäminen muuttaa suhdetta joka tapauksessa. Se heikentää lasten turvallisuudentunnetta ja kiintymyssuhdetta ja saattaa vaikeuttaa heidän tulevia ihmissuhteitaan. Uskottomuus horjuttaa puolison ihmisarvoa ja antaa viestin, ettei puoliso ole niin arvokas, että häneen kannattaisi sitoutua.

Pettäminen johtaa usein parisuhteen hajoamiseen, mutta siitä on myös mahdollista päästä yli. Moni on saanut avun esimerkiksi seurakunnan perheneuvonnasta. Myös kunnat tarjoavat keskusteluaupua parisuhdekriisissä. Keskusteluaavun tarkoituksena on auttaa puolisoita ymmärtämään paremmin sekä itseä että toista, ja auttaa heitä eteenpäin.

– Pettänyt osapuoli oppii toivottavasti tuntemaan itseään paremmin ja tiedostamaan käyttäytymisensä syyt. Petetyn osapuolen kanssa mietitään, miten oppia uudeleen luottamaan ihmisiin ja arvostamaan itseään. Perheneuvonnasta hyötyy joka tapauksessa, päättyipä suhde lopulta eroon tai ei, Syrjämäki kannustaa.

Eva Wäljas

Lukuvinkkejä ja pelejä:
www.tampereenseurakunnat.fi/perheneuvonta
www.samarakas.fi
www.parisuhteenpalikat.fi
www.katajary.fi
www.parisuhteenpalapeli.fi
www.pirkanmaanparisuhteenpalikat.fi
Väliotsikot ovat suoria lainauksia pettämissivustojen mainoslauseista.

Päällimmäisin tunne on suru

– Jälkeenpäin sitä on miettinyt, miksi en kyennyt ymmärtämään merkkejä, joita olisi ollut nähtävissä jo muutaman kuukauden ajan: yhteydenotot työmatkoilta vähenivät ja tekstiviesteistä katosivat hellittelysanat. **Matti** oli kotona, mutta hän ei ollut oikeasti läsnä, muistelee kolmekymmenvuotias **Mari** viime kevättä ja silittelee vuodenikäisen tyttärensä hiuksia.

Kaikki oli päällisin puolin kunnossa: vauva vauva-aika alkoi olla takanapäin, haaveiltiin perheenisäyksestä ja katseltiin tontteja. Marin mielestä heillä oli onnellinen perhe ja hyvä parisuhde, joka oli kestänyt jo kymmenen vuotta.

Kaikki romahti kesäisenä iltana, kun Matti kertoi, että hänellä on ollut jo kuukausien ajan suhde työkaveriinsa, eikä hän halunnut lopettaa suhdetta.

– Se oli täysi shokki. Ihminen, johon olin luottanut eniten maailmassa, oli pettänyt

minut ja halusi vaihtaa minut ja perheemme toiseen. Oli loukkaavaa, että puolisoni oli tehnyt yksin päätöksen perheemme tuhoamisesta, eikä hän ollut halunnut etsiä keinoja parisuhteemme pelastamiseen.

– Voimakkain tunne oli silti suru lapsemme puolesta. Olen surullinen siitä, että hänellä ei tule olemaan ydinperhettä, ei yhteisiä jouluja tai perhejuhlia eikä sellaista arkea, jota olin hänelle toivonut.

Lapsen etu kaiken edelle

Matti muutti heti seuraavana päivänä pois perheen yhteisestä kodista ja Mari jäi opettelemaan uutta arkea tyttärensä kanssa. Surusta ja vihasta huolimatta Mari haluaa tehdä kaikkensa, että isän ja lapsen suhde kehittyy normaalisti.

– Tyttäreni vuoksi yritän käyttäytyä mahdollisimman normaalisti silloin kun Matti on

paikalla. En koskaan moiti Mattia lapsen läsnä ollessa vaan puran kiukun myöhemmin.

Perheen ja ystävien tuki on auttanut pahimman yli. Tunteiden käsittelyyn Mari on saanut apua myös kuntansa perheneuvolasta, jonne hän otti yhteyttä heti eron jälkeen.

– Ammattiauttaja näkee heti, mitä vaihetta kriisissä käyn läpi ja osaa tarjota sen mukaista apua, Mari kiittelee.

Mari antaa itselleen tunnustuksen siitä, että on selvinnyt kriisistä paremmin kuin olisi ikinä uskonut.

– Sitä kuvittelee etukäteen toimivansa kriisitilanteessa tietyllä tavalla, mutta ei se mene niin. Vaikka itsetuntoni murskattiin ja unelmani hajotettiin, en luhistunut, vaan olen silti pystynyt pyörittämään arkea ja olemaan turvallinen äiti lapselleni. Surutyö etenee pikkuhiljaa.

Helena Tuomaala/kuvalehti.fi

Outi Cappel luennoi Kristus-keskeisestä elämästä

PROFEETALLISEN SANAN PÄIVÄÄ vietetään lauantaina 27. lokakuuta kello 13–18 Tesoman kirkossa.

– Aiheena on Kristus-keskeinen elämä. Profeetallinen sana tarkoittaa tässä Jumalan sanan ilmoitusta, ker-
too Tesoman pastori **Riitta Laankoski** Harjun seurakunnasta.

Opettajana on Palavan Sydämen Säätiön toiminnanjohtaja **Outi Cappel**.

Muun muassa Tampereen Raamattukoulussa opettajana toimiva Cappel on kiertänyt sananjulistajana eri puolilla maatamme 1990-luvun alkupuolelta lähtien. Säätiö on keskittynyt raamatunopetukseen Suomessa ja lähetystyöhön Intiassa.

Päivä jakautuu kolmeen opetusjaksoon:
klo 13 Jeesus, Raamatun kes-

klo 15.15 Seurakunnan huu-
tavin tarve
klo 17 Kristuksessa on kaikki

Väliajoilla on maksullinen ruokailu ja kahvit. Musiikista vastaa **Tommi Cappel**. ■

Outi Cappel luennoi profeetallisen sanan päivässä 27.10. kello 13–18 Tesoman kirkossa.

Savolaiset kokoontuvat taas kirkkopyhään

TAMPEREEN JA ympäristön savolaiset ovat kokoontuneet yhteiseen kirkkopyhään jo pitkään. Uskonpuhdistuk-

sen muistopäivänä Tuomiokirkossa 28. lokakuuta sitä vietetään jälleen. Kirkossa saarnaa **Olli Hallikainen** ja liturgina on **Sanna Erkanaho**. Urkurina on **Matti Hannula** ja muusta musiikista huo-

lehtii Pirkanpoikien A-kuoro johtajanaan **Jouni Rissanen**. Lisäksi on tarjolla pyhäkoulu.

Tampereen Seudun Savolaiset yhdistys on perustettu jo 1975. Jäseniä siinä on noin sata, ja tuoreena puheenjohtajana toimii **Irmeli Haume**.

Yhdistys järjestää vuoden mittaan myös ulkoilu-

Saarnavuoro

Oma kirkkopolku

MISTÄ TEKSTISTÄ SAARNAAT?

Sunnuntain saarnateksti on Matteus 5: 13–16. Jeesus vertaa opetuslapsiaan maan suolaan, maailman valoon ja vuorella olevaan kaupunkiin. Jeesus painottaa opetuslasten tärkeyttä, mutta myös sen mukana tulevaa vastuuta.

LÖYSITKÖ TEKSTIIN UUDEN NÄKÖKULMAN?

Teksti sisältää monia näkökulmia aiheeseen. Valitsin täällä kertaa päivän aiheen ”Uskon perustus” -teeman mukaisesti. Puhun siitä, mikä elämässämme on tärkeää, eli oman kirkkopolun kulkemisesta.

MITÄ HALUAT SAARNASSASI VIESTIÄ?

Meillä itse kullakin oma kirkkopolku on erilainen eri elämäntilanteissa. Kirkonmäki voi joskus tuntua raskaalta kavuta. Kepeitä ja reippaita askeleita taas otetaan elämän iloisina aikoina. Parhaimmillaan tuo polku on toisen saattamana. Tärkeää on, että muistamme Kristuksen avun elämässämme. Hän on meidän tukenamme silloin, kun omat voimat eivät riitä.

OLIKO TEKSTISSÄ JOTAIN VAIKEAA?

On vaikeaa pysyä kapeassa aihevalinnassa, niin tässäkin. Rönseyilevä puhe ei aina tavoita kuulijaa. Mieluiten haastan kuulijoitani miettimään ja pohtimaan itse. Edes yhden ahaa-elämyksen löytäminen olisi hienoa.

MIKSI KANNATTAA TULLA KIRKKOON KUULEMAAN SAARNAASI?

Toivon, että sanani puhuttelevat ja ehkä jäävät mietityttämäänkin. Kalevan kirkkoon kannattaa poiketa myös sen arkkitehtuurin takia. Silmä voi tehdä löytöjä kirkonpenkistä käsin. Kaikille aisteille löytyy jotakin. Jumalanpalvelusaikaan voi kokea yhteisöllisyyttä, joka tiivistyy pienen Kirkoneteisen tarjoamiin kirkkokahveihin.

MINKÄ KIRJAN OLET LUKENUT VIIMEKSI?

Luin jo toisen kerran **Paul Therouxin** *Suuren junamatkan*. Hänen matkansa kulki halki Euroopan ja Aasian.

MITÄ SIITÄ OPIT?

Vaikka kulttuurit eroavat, ovat ihmiset pohjimmiltaan samanlaisia, asuivat he sitten missä päin maailmaa tahaan.

Kirsikka Lyhtelä

Kalevan seurakunnan kappalainen **Elina Rautavirta** saarnaa 28. lokakuuta kello 10 Kalevan kirkossa.

Katso muu tapahtumatarjonta
www.tampereen seurakunnat.fi

AITOLAHDEN SEURAKUNTA

Messut klo 10

Aitolahden kirkossa
28.10. Kauneimmat hengelliset laulut -messu, lähetyspyhä, Mauri Nieminen, Miia Moilanen. Messussa otetaan Skypen kautta yhteys Heiskasiin Taiwanille. Kirkkokahvit lähetystyön hyväksi
Pyhäinpäivän messu 3.11. klo 10 Huom! Aitolahden vanha kirkko. Messussa luetaan vuoden aikana poisnukkuneiden seurakuntalaisten nimet ja heidän muistokseen sytytetään kynttilät Margit Helin, Miia Moilanen, Mandi Nissilä, sello
4.11. Mauri Nieminen, Miia Moilanen, Aitotahti-kuoro

Muut

Löydä elämä -ilta 4.11. klo 17 Atalan srk-koti, Löydä Jumalan suunnitelma, Tapio Kestilä, Seppo Nikkanen, Jukka Uotila. MOT-lauluryhmä, rukouspalvelu
Gospel-lattarit 7.11. klo 18–19.15 Aitolahden kirkko. Tied. gospelliikunta@tnnky.fi
Kontemplatiivinen rukoushetki ja luettu messu 7.11. klo 19–20 Aitolahden kirkko
Kontemplaatio on hiljaista ajatuksetonta rukousta jatkuen luettuna ehtoollisena klo 19.30–20, Mauri Nieminen. Mahdollisuus yksinkertaiseen ehtoollisen viettoon keskellä arkea. Liturgia luetaan ja virret veisataan ilman säestystä

HARJUN SEURAKUNTA

Messut

28.10. klo 10 Tesoman kirkko, uskonpuhdistuksen muistopäivä, Teuvo Suurnäkki, Riitta Laankoski, kanttori Maiju Häyrynen. Rukouspalvelu ja kirkkokahvit
klo 11 Pispalan kirkko, uskonpuhdistuksen muistopäivä, Kirkkomusiikkipyhä, Jukka-Pekka Ruusukallio, Veli-Pekka Järvinen, kanttorit Tarja Laitinen ja Elina Peura
klo 12 Lielahden kirkko Tapulinmäen messu, uskonpuhdistuksen muistopäivä, Tarvo Laakso
kanttori Janne Salmankangas. Messun jälkeen lähetysten ja diakonian syysmyyjäiset
Pyhäinpäivän messut 3.11. klo 10 Tesoman kirkko, Jukka-Pekka Ruusukallio, Veli-Pekka Järvinen, kanttorit Janne Salmankangas ja Maiju Häyrynen
klo 11 Pispalan kirkko, Martti Lammi, Riitta Laankoski, kanttorit Tarja Laitinen ja Elina Peura. Messussa luetaan vuoden aikana poisnukkuneiden seurakuntalaisten nimet ja heidän muistokseen sytytetään

kynttilät

Mukana ovat diakoniatyöntekijä Virpi-Hannele Kianen ja sosiaaliohjaaja Maija-Liisa Vänninmaja

4.11. klo 10 Tesoman kirkko, Riitta Laankoski, Jukka-Pekka Ruusukallio, kanttori Elina Peura
Rukouspalvelu ja kirkkokahvit
klo 11 Pispalan kirkko, Veli-Pekka Järvinen, Pasi Hakkarainen, kanttori Tarja Laitinen, Sympaatti-kuoro
klo 12 Lielahden kirkko, Markku Komulainen, Martti Lammi, kanttori Janne Salmankangas, Pispalan Pirstys -kuoro

Aamumessut klo 8.30

Tesoman kirkko
31.10. Jukka-Pekka Ruusukallio, Janne Salmankangas
7.11. Jukka-Pekka Ruusukallio, Tarja Laitinen

Muut

60+ ikäisten toimintaa 24.10. klo 18.30 Pispalan kirkko. Pohtijat -ryhmä yläsalissa, kokoontuu pohtimaan elämän monia kysymyksiä.

Äitien rukouspiiri 29.10.

klo 9 Raholan kerhuhuone. Tied. Terhi Hölsä 040 512 3204

Israelilaisten tanssien ilta

ke 7.11. klo 17.30 Tesoman kirkolla. Tanssitaan israelilaisten kansantanssien alkeita rukoillen ja ylistäen. Etsitään yhdessä Jumalan läsnäoloa liikkuvalla rukouksella. Ota mukaan sisätossut ja vesipullo. Aiempaa tanssitaitoa et tarvitse. Lisät. Kirsti Mäkelä, p. 040 535 3197

60+ laulajaiset 28.10.

klo 16 Pispalan kirkon kirkontupa, Pispalan kirkko
Yhteislaulutilaisuus kirkotuvalla, laulattajana Juhani Marjokorpi.

HERVANNAN SEURAKUNTA

Messut klo 11

Hervannan kirkossa
28.10. Hannu Vuorinen, Markku Mustajärvi, Maria Koivisto
Pyhäinpäivän sana-jumalanpalvelus 3.11. Ilmo Käki, Martti Syrjäniemi
4.11. Kaija Karvala, Markku Mustajärvi, Maria Koivisto. Tulkkaus englanniksi
Toinen messu klo 16 kirkossa

Muut

Sururyhmä 24.10. klo 18 kirkossa. Sururyhmä kokoontuu neljä kertaa: **ke 24.10., ke 7.11., ke 28.11.** sekä **ke 12.12.** Ilm. ja tied. diakoniatyöntekijä Katri Ikonen p. 050 345 0655 ja pastori Ilmo Käki p. 050 343 1774

Pyhäinpäivänä 3.11.

klo 18 musiikkihartaus. Rauhan saivat Pyhät Herran. Musiikista

Mikko Pihlajamäki

Isänpäivälounaan tuotto menee partioliippukuntien toimintaan. Tässä Kerokka-vaellusleiriläiset ovat maastossa.

Kalevan partiolaisilla on pöytä koreana

PARTIOLIIPPUKUNNAT

Kalevan Karhut ja Kalevan Suuntatytöt järjestävät juhla-

lisen isänpäivälounaan toimintansa tukemiseksi sunnuntaina 11. mar-

raskuuta Kalevan kirkon alasalissa. Pöytä on katettu kello 12 ja kello 14.30.

Menu on monipuolinen, ja **Tuija Kurki** soittaa pianoa.

Tuotto käytetään lipukuntien toiminnan tukemiseen, eli mukaan toi-

votaan myös muita kuin partioväkeä.

Aikuiset ja yli 15-vuotiaat pääsevät mukaan 22 eurolla, 7-15-vuotiaat 10 eurolla ja alle 7-vuotiaat ilmaiseksi.

Pöydät on varattava keskiviikkoon 7.11. mennessä. Varauksia ottaa vastaan **Kirsti ”Kippara” Nurminen**, p. 040 5402 792.

Lisätietoa: www.kalevankarhut.net

6.11. Jeesus A ja O, Turkka Aaltonen

HÄRMÄLÄN SEURAKUNTA

Messut klo 10

Härmälän kirkossa
28.10. Päivi Repo, Markku Ylipää
Pyhäinpäivän messu 3.11. Antero Eskolin, Päivi Repo. Kirkkokahvit. Viimeisen vuoden aikana poisnukkuneiden seurakuntalaisten muistaminen

4.11. Rauhanyhdistyksen kirkkopyhä, lehtori, pastori Tapio Holma Rauhanyhdistyksestä, kanttorina Markku Ylipää

”Tartu hetkeen” -iltaehtoollinen 26.10.

klo 18 Härmälän kirkko. Virkistystä ja voimaa viikon lopulla. Satu Saarela-Majanen, Gospel Grove

Muut

Senioritapahtuma 25.10. klo 13–15 Peltolammin srk-keskus, Arvon mekin ansaitsemme Laulamme vanhoja, tuttuja lauluja

Löydä musiikin oma ääni – OÄ-kuoro 25.10. klo 18.30

päiviä, letturiehvoja ja pikkujou-
lun.

– Kirkkopyhään ovat kuiten-
kin tervetulleita kaikki, olivat sit-
ten Savosta, Kiinasta tai Intiasta,
yhdistyksen pitkäaikainen emän-
tä **Saima Sampakoski** kannus-
taa. ■

Säröjä peilikuvassa?

JUMALAN SILMISSÄ hyväksytty on tee-
mana Sanasta suunta -tilaisuudes-
sa sunnuntaina 28. lokakuuta kello
14–16 Viinikan kirkon seurakunta-
salissa, osoitteessa Kaartotie 1.
– Me ihmiset opimme katso-
maan itseämme peileistä, joita toi-
set ihmiset asettavat eteemme.
Niistä peileistä näemme itsessäm-
me monenlaisia puutteita ja vikoja.
Myös oma elämämme ja omat va-
lintamme aiheuttavat erilaisia sä-
röjä siihen kuvaan, jonka itsestäm-
me näemme, pohtii iltapäivän lu-

ennoija, Suomen Raamattuopiston
opettaja, pastori **Erkki Jokinen**.

Iltapäivän aikana pohditaan,
millaisin silmin Jumala katsoo
meitä.

– Voisiko koko kuva itsestäni
muuttua Jumalan silmin katsoessa?
Mitä merkitsee nähdä itsensä ko-
konaan hyväksyttynä? Näihin ky-
symyksiin etsimme sanasta suun-
taa, kertoo Jokinen.

Sanan ja luennon ohella kuuli-
jat saavat nauttia **Hannu Sippolan**
laulusta sekä kahvi- ja teetarjoilusta.

Osallistujilla on mahdollisuus
henkilökohtaiseen keskusteluun ja
esirukoukseen Viinikan seurakun-
nan työntekijöiden ja vapaaehtois-
ten kanssa.

Tiedustelut: Jorma Satama, p.
050 406 4370 ja Marja-Leena Sip-
pola, p. 050 910 9080 ■

Erkki Jokinen puhuu Jumalan
hyväksyvästä katseesta Sanasta
suunta -tilaisuudessa 28.10. kello 14–
16 Viinikan kirkon seurakuntasalissa.

Härmälän kirkon srk-sali.
Kokoonnumme kuutena peräkkäisenä
torstaina. Etsimme kadonnutta ääntä
tai äänellistä/laulullista ilmaisu-
yhdessä. Teemme erilaisia harjoituksia,
hauskojakin, jotka vapauttavat
kehoamme ja mieltämme. Kuoro on
mukana toteuttamassa adventin messua
2.12. Tied. Markku Ylipää p. 050 599
7018

Miesten ilta Kuuselan
Seniorikeskuksessa,
Nuolialantie 46, **7.11.**
klo 18–20.30
”Miehen jumalakuvaa”, lähetystyöntekijä
Arto Hukari. Klo 18 alkaen sauna sekä
kahvitarjoilu lähetystyön hyväksi,
klo 19.15 alustus illan aiheesta,
keskustelua, iltahartaus. Antero Eskolin
ja Aimo Tikka

KALEVAN SEURAKUNTA

Messut klo 10
Kalevan kirkossa
28.10. ehtoollisjumalanpalvelus, Elina
Rautavirta, liturgia Tapio Virtanen,
musiikki Terhi-Tuulia Keränen, Sanna
Toivola ja Kehittyvät laulajat
klo 12 sanajumalanpalvelus
Lapinniemen kappeli
Elina Rautavirta, Sanna Toivola
Pyhäinpäivän messu 3.11.
ehtoollisjumalanpalvelus, Harri
Luoma, liturgia Jukka Kuusisto, musiikki
Terhi-Tuulia Keränen, Sanna Toivola ja
Seurakuntakuoro
4.11. sanajumalanpalvelus, Sanna
Erkanaho, liturgia Kati Eloranta, musiikki
Terhi-Tuulia Keränen ja Sanna Toivola.
Jumalanpalveluksen jälkeen keitto,
lähetyshetki ja kakkukahvit. Tuotto
ohjataan Intian Pallekonan kylään
rakennettavaan orpokotiin. Aterian
hintaa on 6/3 €. KRS:n työntekijä Marja
Mäkelä kertoo Intian tilanteesta ja
orpokodista.
4.11. klo 12 sanajumalanpalvelus,
Lapinniemen kappeli, Sanna Erkanaho,
Terhi-Tuulia Keränen

Muut
Pyhäinpäivän muistohetki 3.11.
klo 15 Kalevan kirkko, puhe Sanna
Erkanaho, musiikki Terhi-Tuulia Keränen
ja Sanna Toivola. klo 18 musiikkihartaus.
Tilaisuudessa luetaan vuoden aikana
poisnukkuneiden seurakuntalaisten nimet
ja heidän muistokseen sytytetään kynttilät

Sururyhmä 7.11. klo 17.30 omaisensa
menettäneille Kalevan kirkon sali 9.
Ryhmä kokoontuu 4–5 kertaa, vetäjinä
pastori Harri Luoma ja diakoniatyöntekijä
Päivi Sylvén

MESSUKYLÄN SEURAKUNTA

Messut klo 10
Messukylän kirkossa
28.10. Touko Hakala, liturgia Janne
Häkkinen, kanttori Katja Viljamaa
klo 12 Linnainmaan srk-keskus, Juha
Klaavu, kanttori Hanna Kataja
klo 12 Uudenkylän srk-koti, Jarkko
Vikman
klo 17 KIPINÄ! -messu Uudenkylän srk-
talo. Nuorten aikuisten suunnittelema
ja tekemä, rohkeasti uudistettu messu.
Heidi Peltola, Heikki Hinssa, Piccolon

Kamarikuoro. Ajatonta ja ikuista
sanomaa uusissa puitteissa, bändin
säestyksellä
Pyhäinpäivän sanajumalanpalvelus
3.11. Messukylän kirkossa, Lauha
Peltola, liturgia Jari Nurmi, kanttori Petri
Karaksela, Kirkkokuoro
klo 18 kirkko, iltakirkko omaisensa
menettäneille, Jari Nurmi, Olavi Heino,
Petri Karaksela. Tilaisuudessa luetaan
vuoden aikana poisnukkuneiden
seurakuntalaisten nimet ja heidän
muistokseen sytytetään kynttilät
4.11. Janne Häkkinen, liturgia Pirjo
Tuiskunen, kanttori Hanna Kataja,
Choralia-kuoro
klo 12 Kaukajärven srk-talo, Kaisa Yrjölä,
liturgia Tuula Haavisto, kanttori Katja
Viljamaa
klo 17 Etiopialainen messu Uudenkylän
srk-talo, Juha Kauppinen, kanttori Petri
Karaksela. Kirkkokuoro

Muut
Siionin kannel -seurat 28.10. klo 18
Kaukajärven srk-talo. Jukka Hovila, Liisa
ja Valto Käkelä. Kahvitarjoilu seurojen
alusaa. Järj. Evankelinen lähetysyhdistys

Naisten aamukahvit 31.10.
klo 9.30–11 Kaukajärven srk-talo
Pastori Jari Pulkkinen. Tervetuloa
riippikouluun

Miesten kahvitupa 31.10. klo 10
Messukylän srk-talo, Jari Nurmi. Käynti
liikehuoneistojen välissä olevasta ovesta
porraskäytävään 2 kerrokseen

Miesten saunailta 1.11. klo 17.30
Ilkon kurssikeskus, lampisaunalla. Klo
17.15 lähtö lenkille, sauna klo 17.30
lähtien. Iltapala. Tied. touko.hakala@
evl.fi

Valoa kaamokseen – Kairos-ilta
4.11. klo 18 Linnainmaan srk-keskus.
Kuvia ja tunnelmia Pyhätunturin juurelta.
Kari Härmäläinen ja Niilo Laaksonen,
Touko Hakala

Ikäihmisten virkistyspäivä 7.11.
klo 11.30 Linnainmaan srk-keskus.
Ehtoollinen, Tuula Haavisto, Petri
Karaksela. Keittolounas ja ohjelmatuokio,
Ritva Fabrin, Heli Rinta

PYYNIKIN SEURAKUNTA

Messut klo 10
Aleksanterin kirkossa
28.10. jumalanpalveluspäivä, Olavi
Salminen, Jorma Pitkänen, kanttorit
Riikka Viljakainen ja Markku Haavisto.
Pyynikin seurakunnan kuorot. Kryptassa
kirkkokahvit ja Minun Raamattuni
-tilaisuus

Pyhäinpäivän messu 3.11. klo 10
Aleksanterin kirkko, Jorma Pitkänen,
Säde Siira. Kanttorit: Markku Haavisto,
Anssi Pyykkönen, Aleksanterin kirkon
kuoro. Messussa luetaan vuoden aikana
poisnukkuneiden seurakuntalaisten
nimet ja heidän muistokseen sytytetään
kynttilät

4.11. Matti Kivilahti, Ari Rantavaara,
kanttori Markku Haavisto, Mieskuoro
Kelot

Muut
Pyynikin kirkontupa, Mustanlahdenkatu
21 A
klo 10 kahvit, klo 11 ohjelma,
aamunsana, klo 12.30 lounas
Kirkontuvalla virkistystä moneen
makuun, mm. aamuhartaus, lukupiiri,
luentoja. Tarkemmat tiedot Kirkontuvan
esitteessä. Lisät. p. 040 804 8771 tai
keittiö 040 804 8772

24.10. klo 9.30 **verenpaineitten**
mittausta, Marja-Leena Pukema
Mummo vastaan muu maailma, Lotta
Häyrinen lukee Terttu Lensun kirjaa
31.10. olotupapäivä, klo 12
päivähartaus Säde Siira

Rukouksen ja ylistyksen ilta klo
18.30 Pyynikin kirkontupa
24.10. ja **31.10.**

Ehtoollishartaus klo 17 Aleksanterin
kirkko
25.10. Ari Rantavaara
1.11. Merja Halivaara

Lähetysten Yhteinen Pöytä 4.11.
klo 16. Ravintola Rosso, Koskipuisto. Ulla
Nenonen Lähetinä Namibian pusassa.
Yhteistyössä Tuomiokirkkosrk:n kanssa

Rukouksen ja ylistyksen ilta 7.11.
klo 18.30 Aleksanterin kirkko

TEISKON SEURAKUNTA

Messut klo 10
Teiskon kirkossa
28.10. vastuuviikon messu,
diakoniatyön kirkkopyhä, Tero Matilainen,
Tuuli Muraja. Teiskon srk-kodilla
kirkkokahvit, vieraana vastuuviikon
lähettiläs Robert Shabulinzenze
Kongosta. Lähettiläät ovat
uskontoperäistä vainoa Suomeen
paenneita henkilöitä. Robert kertoo
omista kokemuksistaan ja laulaja Soile
Ahlgren esittää hengellisiä lauluja
Pyhäinpäivän messu 3.11. Tero
Matilainen, Saila Munukka, Tuuli Muraja.
Messussa luetaan vuoden aikana
poisnukkuneiden nimet ja heidän
muistokseen sytytetään kynttilät

Iltakirkko 4.11. klo 18
Kämmenniemen kerhohuone
Saila Munukka, Tuuli Muraja.
Olohuoneilta klo 16 alkaen

Muut
Kuorannan pyhäkoulu 28.10. klo 15
Hakamaalla, Kuorannantie 511

Diakonian arkinen ateria ja
pienät ohjelmaa 7.11. klo 12–13.30
Kämmenniemen kerhohuone
Diakoniatoimisto/ryhmätallassa

TUOMIOKIRKKO- SEURAKUNTA

Messut klo 10
Tuomiokirkossa
28.10. uskonpuhdistuksen muistopäivä,
Savolaisten kirkkopyhä, Olli Hallikainen,
liturgia Sanna Erkanaho, urkuri Matti
Hannula, Pirkanpojat A-kuoro, joht. Jouni
Rissanen, Pyhäkoulu
Pyhäinpäivän messu 3.11. Merja
Halivaara, Antero Niemi, urkuri Matti
Hannula, Pirkanmiehet, joht. Tuomas

AITOA VÄLITTÄMISTÄ

Hannele Strömberg

- toimistopalvelupäälikkö
- kiinteistö- ja hautaustoimen
johtokunnan jäsen

Pekka Uusitalo

- taloustieteiden maisteri, HTM
- kirkkovaltuuston jäsen

KOKOOMUS

Tämän ilmoituksen
maksavat ehdokkaat.

Eneh Emmanuel (Emma-mies)

VASTUU, VIISAUS, ROHKEUS JA MYÖTÄTUNTO!
Todellinen voittaja huolehtii kaikkien hyvinvoinnista.

Näin voitamme kaikki!

Työskentelen valtuustossa auttamisen ytimessä.

Luottamustoimet:

Tampereen kaupunginvaltuuston varavaltuutettu.

Terveyttä ja toimintakykyä edistävien palvelujen lautakunnan jäsen.

PSHP:n valtuuston jäsen.

Maahanmuuttajaneuvoston jäsen.

*Setlementtityöyhdistys Naapuri ry Mattila-
projektin ohjausryhmän jäsen.*

TEOSTON asiakas.

Vihreät
De Gröna

555

Mainoksen maksaja: Eneh Emmanuel

Jarmo Rantanen

ministeri, kaupunginjohtaja (ent.)

373

Hennu Ikonen

Tule mukaan tekemään Maailmojen Messua

MONIKULTTUURINEN JA ekumeeninen Maailmojen Messu – Worlds Within Worship järjestetään sunnuntaina 11. marraskuuta kello 11 Pispalan kirkossa.

Monikulttuurista Maailmojen Messua vietetään isänpäivänä 11.11. kello 11 Pispalan kirkossa. Kuva on musiikkipajasta, joka valmisteli kynttiläpäivän messua tammikuussa.

Messuun kutsutaan eri kulttuurien edustajia kohtaamaan ja viettämään yhteistä juhlaa jumalanpalveluksen, musiikin ja ruokailun merkeissä.

Messun musiikki toteutetaan rikastuttamalla perinteistä suomalaista messua monikulttuurisilla rytmeillä ja sävelillä. Raamatun tekstit luetaan osallistujien omilla kielillä. Ota Raamattu mukaan!

Tule mukaan järjestämään yhteistä juhlaa! Maailmojen Messun

musiikkipaja kokoontuu keskiviikkoisin kello 18.30 Pispalan kirkolla. Omia soittimia voi ottaa mukaan. Lisätietoja: Tarja Laitinen, p. 050 330 6942.

Messun kokkausryhmä kokoontuu 10. marraskuuta kello 10 alkaen Pispalan kirkolla. Tule valmistamaan eksoottisia ruokia! Ilmoittautuminen: Riitta Laiho, p. 041 548 0150.

Messun järjestelyistä vastaavat Harjun seurakunta ja Suomen Lähetysseura.

IHMINEN

ANNA-KAISA IKONEN

Valtiosihteeri, yhteiskuntatieteiden tohtori, kahden lapsen äiti

KATSE

- tulevaisuuteen
- lasten ja nuorten kasvuun ja kehitykseen
- hyvään ja aktiiviseen ikääntymiseen
- kokonaisvaltaiseen kaupunkikehitykseen
- talouteen ja elinvoimaan

KOKOOMUS

ROHKEUTTA VÄLITTÄÄ!

LEENA RAUHALA

HEIKOIMMILLE TURVAA, VANHUKSILLE HOIVAA.

WWW.LEENARAUHALA.FI

292

 Kristillisdemokraatit
ARVOISTASI POLITTIKKAA.

Laatu. Messussa luetaan vuoden aikana poisnukkuneiden nimet
4.11. Olli Hallikainen, Nona Lehtinen, urkuri Matti Hannula, kanttori Tuomas Laatu, Kamarimusiikkiseuran orkesteri, joht. Juhani Tepponen. Pyhäkoulu

Muut
Seniorifoorum 25.10. klo 13 Aleksanterin kirkon krypta
Mitä tietoa lapset saavat saduista? -kirjailija Kirsi Kunnas
Edullinen kahvitarjoilu klo 12 alkaen. Järj. Tuomiokirkkosrk, Pyynikin srk ja KRS

Sanan Lähteillä 25.10. klo 18.30 Vanha kirkko
Kelpaanko – totuudellista puhetta armosta! Psykologi Satu Eerola, evankelista Ilkka Puhakka, musiikki Minna ja Jussi Pyysalo. Järj. Tuomiokirkkosrk ja KRS

Lähetyslounas 4.11. klo 11 Kalevan kirkon ala-aulassa Intian Pallekonan kylään rakennettavan orpokodin hyväksi. Lounaskeitto, lähetysshetki ja kakkukahvit. Aterian hinta on 6/3 euroa. Paikalla on KRS:n työntekijä Marja Mäkelä, joka kertoo Intian tilanteesta ja orpokodista

Messut
Kipinä! -messu 28.10. klo 17 Uudenkylän srk-talo
Nuorten aikuisten suunnittelema ja tekemä, rohkeasti uudistettu messu. Ajatonta ja ikuista sanomaa uusissa puitteissa, bändin säestyksellä! Kaikki ovat tervetulleita, ikään katsomatta. Sunnuntaisin klo 17 alkaen! **28.10.** klo 17 Uudenkylän srk-talo, **11.11.** klo 17 Uudenkylän srk-talo, **2.12.** klo 17 Linnainmaan srk-koti

Iltamessu 28.10. klo 18 Nekalan srk-talo. Iltamessun ideana on olla mahdollisimman rento messu, jota tehdään yhdessä. Jos olet kiinnostunut tulemaan toteuttamaan messuja, ota yhteys Danieliin, 050 574 4929

VIINIKAN SEURAKUNTA

Messut klo 10
Viinikan kirkossa
28.10. Jorma Satama, kanttori Veikko Myllyluoma
klo 18 Iltamessu Nekalan srk-talo, Daniel Hukari
4.11. Ismo Kunnas ja Jorma Satama

Pyhäinpäivän messu 3.11. klo 10 Viinikan kirkossa, Daniel Hukari ja liturgia Ismo Kunnas.
Ohjelmallinen kirkkokahvihetki. Messussa luetaan vuoden aikana poisnukkuneiden nimet ja heidän muistokseen sytytetään kynttilät

Hiljainen iltakirkko 25.10. klo 19 Viinikan kirkko
Ismo Kunnas

Muut
Sururyhmä 6.11. klo 14.30–16 Nekalan srk-talon aikuistyön huone. Tied. Anne Järvinen p. 040 804 8480 ja Jorma Satama p. 050 406 4370

ENGLISH SERVICE

With Holy Communion at the Old Church every Sunday at 4 p.m. After the service coffee and tea served. Sunday School for kids, Bible reflection
28.10. rev. Ville Aalo, choir Eternitas
4.11. rev. Tuomas Mäkipää from Helsinki

SVENSKA FÖRSAMLINGEN

Gudstjänst/Högmässan i Finlaysons kyrka varje söndag kl 10.30 För annan verksamhet eller eventuella ändringar se vårt programblad som finns i kyrka, Kyrkpressen, vår webb-sida www.tampereenseurakunnat.fi/svenska eller ring 040 804 8150

AVOIN KIRKKO

Aleksanterin kirkko on avoinna arkisin ma–pe klo 12–18, jolloin paikalla on päivystävä seurakuntalainen. Klo 16–18 on myös pappi tavattavissa, klo 17 rukoushetki. Ehtoollishartaus torstaisin klo 17. Junnukappeli eli avoimet ovet kouluikäisille Aleksanterin kirkon kappelissa **keskiviikkoisin klo 14–16**

LASTEN KATEDRAALI

Finlaysonin kirkossa
Lasten katedraalin pyhä 4.11. klo 12–17
TÄÄLLÄ POHJAN TÄHDEN ALLA
klo 15 MUKAVA kirkkohetki lapsista isovanhempiin laulun soiton ja kerronnan parissa kirkkomehut Anne Helenius ja kesäsoittajat

LÄHDEKAPPELI

Seurakuntien talossa, Näsilinnank. 26, avoinna hiljentymistä varten ma–to klo 8–18 ja perjantaisin klo 8–14

LÄHETYSKAUPPA TASKU

Kauppakatu 13
Avoinna ma–pe klo 10–17
p. 040 804 8720
Kauniita käsitöitä itselle tai lahjaksi. Lämpimiä tumppuja, kauniita villasukkia sekä käsin tehtyjä onnittelukortteja isälle ja isoisälle

MATERIAALIPALVELU

Kaikkeille avoin kirjasto
Kyttälänkatu 1 A, p. 040 804 8281
Avoinna ma–pe klo 9.30–15 ja torstaisin klo 9.30–17.
Laaja valikoima uskonnollista kirjallisuutta, musiikkia, elokuvia ja havaintomateriaaleja

MUMMON KAMMARI

Mummon Kammari – Vapaaehtoisien vanhustyön keskus – Kyläpaikka kaikenikäisille Lähimmäisavunvälitys vanhuksille p. 03 2190 711 ma–to 8.30–

10.30. Toimisto p. 03 2190 455 ma 9–17, ti–to 9–14.

Lokakuun näyttely: Matti Itäranta, valokuvia. Marraskuun näyttely: Lea Aaltosen käsitöitä, Rakkaudesta sukkiin.

Kyläpaikka, Otavalankatu 12 A, ma–to 10–14.
Poikkeaa hakemassa Kyläpaikan tarkempi ohjelma!

Ma klo 14 **Kirjojen ystävät**
29.10. aiheena Gustav Björkstrandin teos: Maria Åkerblom, elämän ja kuoleman lähettiläs **5.11.** vieraana FM Virpi Laine: Teemu Keskisarjan Serlachius-elämäkerta ”Vihreän kullan kirus”

Parillisen viikon keskiviikkoisin klo 10 **Leskien Klubi – kahvila.** Tervetuloa mukaan, kun pahin surusi on helpottanut.

Joka keskiviikko klo 13 **Nyt laulajaiset on**, eri laulattajia.
31.10. Mauri Kuusinen ja Hilka Malm
7.11. Anja Kulokorpi ja Raimo Jokinen

Torstaisin **Kotialttarin äärellä** klo 12.30 **toivevirsiä** ja klo 13 **Päivähartaus 25.10.** kirkkoherra Jari Nurmi **1.1.** Maarit Tammisto

to 8.11. klo 11 **Miten ikä muuttaa unta?** Kouluttaja Leila Vuorisen luentosarja elämän iloista ja suruista jatkuu.

Perehdytyskurssit vapaaehtoiseen vanhustyöhön
– **päiväkurssi ti 6.11.** jatkuen **ti 13.11.** klo 13–15.
Tiedustelut ja ilmoittautuminen toimisto p. 03 2190 455 tai kotisivuilta www.mummonkammari.fi

Viel on virtaa- ja tietsikka-t-paitojen myynti (ä 20 €)
toimiston aukioloaikoina. Paitojen tuotto käytetään nuorten työllistämiseen vanhusten ulkoiluavuksi.
kotsisivut www.mummonkammari.fi

MUSTA LAMMAS

asunnottomien ja päihdeongelmaisten päiväkeskus, Pellavatehtaankatu 17 G, p. 03 3891841.
Avoinna ma–to klo 7.30–13, pe klo 7.30–11.30.
Vaatepalvelu auki ma–to klo 7.30–12, pe klo 7.30–11.
Vaatepalvelun lahjoitukset p. 040 804 8143
Ilmainen puuro tai keitto asiakaskortilla ma–to 10–12 ja pe 9.30–11.

Lauantaiaukiolo klo 10–13. Tarjolla puuroa, leipää ja kahvia.

Pullakirkko klo 10–12. Tarjolla leipää ja kahvia maksutta
28.10. Katri ja Eero Nahkuri, Musta Lammas
4.11. Marko Ajanki, Musta Lammas

Keskiviikkohartaus
klo 9.45–10
31.10. Arto Pietiläinen, Harjun srk
7.11. Heli Haavisto, Kalevan srk

Käyvätkö vainajat yhä vierailuilla?

Asta Kettunen

ENTISESSÄ MAAILMANKUVASSA vainajat olivat aina läsnä. Pyyntikulttuurin aikana pelättiin vainajien kaappaavan elävien sieluja mukaansa, eikä esi-isiä haluttu häiritä. Viljelykulttuurin myötä vainajista tuli suvun suoje-lijoita. Silti vainajalaan kel-paamattomat esiintyivät ”väkenä”, jonka näyttäyty-minen ennakoi kuolemaa. Entisenä kekrinä, myö-hemmin pyhään miesten

päivänä vainajat otettiin vie-raanvaraisesti vastaan. Ka-tolinen kirkko sijoitti päivän kalenteriin vuoden pimeim-pään aikaan, jolloin vainaja-sielut olivat liikkeellä. Kir-kollinen juhla luotiin kor-vaamaan pakanallinen kek-ri, jota oli vietetty sadonkor-juun päätteeksi. Nykyinen pyhäinpäivä on sulautuma kahdesta juhlas-ta, kaikkien pyhien päiväs-tä ja kaikkien uskovien vai-

najien muistopäivästä. Sil-loin muistetaan pyhimyksiä, marttyyreja ja vainajia. Teologian tohtori **Risto Pulkkinen** kertoo Pyhain-päivän kummituksista 31. maaliskuuta kello 18 Vap-riikissa. Luennolle on vapaa pääsy. ■

*Hääyö
12.12.12
Aleksanterin kirkossa*

www.tampereenseurakunnat.fi/haayo

tampereenhaayo

Sosiaalityön asiakasfoorumi ti 30.10. klo 9–11

KRIS Tampereen infotilaisuus to 1.11. klo 9–11

Keskiviikkoklubi keskiviikkoisin klo 13–14.45 Hengellinen avoin keskusteluryhmä päihteistä eroon pyrkiville naisille ja miehille.

MYÖTÄTUULI

Yhteinen vammaistyö Ti 6.11. klo 10–12 Omaishoitajien ryhmä Kalkun srk-talo, Pitkänienenk. 9

Kuurojentyö Viittova olohuone lidesrannan srk-koti, lidesranta 5 **joka keskiviikko** klo 13–15 Yhteistä olemista ja viittomista.

Ma 29.10. klo 12.30–15 **Muistikahvila** Yhdistyksellä Tuomiokirkonkatu 34 B 16

Su 4.11. klo 14 **kuurojen 104. Kirkkopäivä** Messu Aleksanterin kirkossa, Pyynikin kirkkopuisto. Kirkkokahvit ja juhla ”Ilo polvella” alakerran Kryptassa. Ilmoita mahd. ruokavaliosi **26.10.** mennessä sirpa.toivo@evl.fi tai p.050 5611028

La 24.11. klo 10–16 **Viittomakielisten perheiden päivä Ilkossa** Lisätiedot ja ilmoittautuminen **2.11.** mennessä liisa.hoikkanen@evl.fi tai p.050 4131909

Näkövammaistyö Ilmarinkatu 10 **Ke 24.10.** klo 13 Miestenpiiri Veikko Rantalainen laulaa ja laulattaa **To 25.10.** klo 13 Piispa Juha Pihkala vieraillee **Pe 26.10.** klo 10–12 Vertaistukiryhmä

PALVELEVA PUHELIN

Keskusteluapua su-to klo 18–01 sekä pe ja la klo 18–03, p. 010 190 071 sekä www.evl.fi/palvelevanetti

PÄIVÄRAAMATTUKOULU

Päiväraamattukoulu torstaisin klo 9.30–13 Kalevan kirkon srk-salissa Omin voimin yksikään menesty **25.10.** Daavid – paras kuningas, 1. Sam. 16–17, Daavid ja Goljat, Olli Hallikainen/Jumalaan luottaminen vaaroissa, Terttu Lappalainen **1.11.** Daavid – paras kuningas, 1. Sam. 18–20, Daavid ja Joonatan, Marita Hakala/Vaikka minä...Ps 23, 32, 121, 139, Ismo Nokelainen Tied. pastori Ville Aalo p. 050 468 8484 ville.aalo@evl.fi

RETKET/MATKAT

Matka Israeliin 14.–21.4.2013. Pääkohteet Jerusalem ja Tiberias, joista tehdään päivittäin retkiä Raamatun pyhille paikoille. Matkalla Pirkko ja Terttu Välimäki sekä Olli Seppänen KRS:sta. Opas Imad Garaisi. Hinta puolihoidolla 1460 € + retket. Tied. ja ilm. lokakuun loppuun mennessä Pirkko ja Terttu Välimäki, puh 050 044 9884. Matkanjärjestäjä Toiviomatkat

RUKOUKSEN TALO

Keskusta, Kytälänk.1

Yhteistä rukousta joka arkaamu klo 9–11 **Nuorten rukouskoulu** **Preikkari** parittomien viikkojen maanantai klo 18 **Nuorten Praisekuoro- ja bändi** parillisten viikkojen maanantai klo 18 **Avoimet ovet Rukouksen talossa 24.10.** klo 9–15 Rukousta, Raamatun sanaa, ylistystä. Esirukouspalvelu ja kahvitarjoilua. **Vastaanotto -ilta 4.11., 2.12.** klo 19 Ylistystä, rukousta ja Raamattua Yhteistyössä Uuden version kanssa **Rukous- ja paastopäivä 7.11.** klo 9–15

Haukiluoma Haukiluoman kerhohuone, Tyvikatu 11

Haukiluoman Rukouksen talo, Harjun seurakunta

Hoitavan rukouksen ilta ma klo 18.30 **29.10., 19.11.** Kaipaatto rakentumista, yhteyttä, esirukousta? Tule rukoilemaan ja rukoiltavaksi.

Esirukousillat to klo 18.30 **25.10., 8.11., 29.11.** Tule rukoilemaan Suomen, Tampereen, Haukiluoman, seurakuntien ja perheiden puolesta. Vanhurskaan rukous on voimallinen ja saa paljon aikaan. Jaak. 5:16

Tulevaisuuden ja toivon ilta pe klo 18.30 **16.11.** Jukka Hammaren Minulla on omat suunnitelmani teitä varten, sanoo Herra. Minun ajatukseni ovat rauhan eivätkä tuhon ajatuksia: minä annan teille tulevaisuuden ja toivon. Jer. 29:11

Aamurukoussolu klo 6–7.30 Koivistonkylän srk-talossa maanantaisin ja keskiviikkoisin Tiedustelut: Anne Tuhkanen p. 044 218 0010

Hervanta Lindforsink. 7 **Aamurukous** ke klo 8–9 Cafe Olohuone, Duon kauppakeskus **Aamurukoushetki** la 9–10 Hervannan kirkon kappeli

Sateelta suojaan -tapahtuma Aleksanterin kirkossa su **28.10.2012** klo 15. Ohjelmassa perhemessu, kirkkokahvit ja seikkailua kirkossa! Ota mukaan äiti, isä, siskot, veljet, kummit, mummit, papat, enot, tädit, sedät, serkut, kaverit ja naapurit.

Tapahtumaan kutsutaan erityisesti kaikkia Täyskympejä eli 10-vuotiaita, mutta myös kaikki muut ovat tervetulleita!

SEURAKUNTIEN TALO

Näsilinnank. 26 PL 226, 33101 Tampere p. 03 219 0111 (vaihe), avoinna 8.30–15.45 Katutason asiakaspalvelupiste

· Keskusrekisterin asiakaspalvelu
· Hautaustoimen asiakaspalvelu
Avoinna arkisin klo 8.30–15, torstaisin klo 17 asti

SILMUKKA

Pispalanvaltie 16 C. Avoinna ma, ti, to klo 9–13, ke klo 9–17, pe suljettu. Avoimessa kahvilassa voit lukea päivän lehden tai hoidella puhelimitse virallisia asioitasi. Käytössäsi tietokone (tulostusmahdollisuus). Kun tarvitset neuvoja tai opastusta sosiaali-toimeen, työttömyyteen ym. liittyvissä asioissa, tervetuloa juttusille! Tied. sosiaali-ohjaaja Satu Tahlo-Jortikka p. 050 558 0231.

SINKUT

Kristillinen paritanssi-ilta 26.10. klo 18.30–20 NNKY:n puistosali, 2. krs Ohjelmassa on puolitoista tuntia tanssiopetusta, vapaata

tanssia sekä hetki rukousta ja hiljentymistä. Tervetuloa mukaan yksin tai parin kanssa! Lisät. 03 254 4000. Tanja Ylikärppä gospelliikunta@tnnky.fi, gospeldancers@gmail.com. Järj. TNNKY, Kristillinen tanssiverkosto ja Tampereen ev.lut. seurakuntayhtymä/ Sinkkutyo www.tnnky.fi, www.tampereensinkut.fi

Sinkkujen oloilta Nekalassa 27.10. klo 17–21 Nekalan srk-talon nuorisotila. Sisäänkäynti Kuismantien puolelta. Yhdessäoloa, keskustelua, sisäpelejä, saunomista, nyyttärit. Saunomismahdollisuus. Keskustorilta bussilla 15, pysäkki talon edessä.

Sinkkujen yhteislauluilta 30.10. klo 18–20 Aleksanterin kirkon kryptassa Yhteislauluja diakoni Eila-Sisko Kanervan johdolla

KRISTILLISET JÄRJESTÖT

ESIKOISLESTADIOLAISET Kurjentaival 22, 33100 Tampere (Vastapäätt Viinikan kirkkoa) **Seurat** Pyhäpäivisin klo 15.00 **Kanssapuheet** (raamatun tutkiminen) Tiistaisin klo 13.00 ja torstaisin klo 18.30 **Nuortenilta** Tiistaisin klo 19.00

HERÄTTÄJÄ-YHDISTYS Siioninvirsiseur **Ke 7.11.** klo 18.30 Pyynikin pappilan kerhohuoneessa, Kisakentänkatu 18.

KANSAN RAAMATTUSEURA Satakunnankatu 28, p. 223 1771 www.kansanraamattuseura.fi **Seniorifoorum 25.10.** klo 13 Aleksanterin kirkon krypta. Mitä tietoa lapset saavat saduista? Kirsi Kunnas. Kahvit alk. klo 12.

Sanan lähteillä 25.10. klo 18.30 Vanha kirkko. Kel-paanko – totuudellista puhetta armosta! Satu Eerola, Ilkka Puhakka. Musiikki Minna ja Jussi Pyysalo. **Seniorifoorum 8.11.** klo 13 Aleksanterin kirkon krypta. Mihin tarvitsemme tunteita? Eva Nilson. Kahvit alk. klo 12. **Ilmestyskirja avautuu! 10.–11.11.** klo 13–17 Seurakuntien talo, Näsin sali, Kari Valkonen. **Nuoret aikuiset** kokoontuvat perjantaisin klo 19 parillisilla viikoilla Gloo-ria salissa, Kytälänkatu 1, 2. krs. ja parittomilla viikoilla Tuomiokirkossa.

SLEY Luther-talo Pellavateh-taank. 19 **Messu** joka su klo 11, kirkko-kahvit ja pyhäkoulu. **Inkerinjuhla** la 10.11. klo 15 Markku Niemelä, laus. Reijo Vä-hälä, mus. Luther-talon kuoro ym.

TAMPEREEN RAAMATTUKOULU

www.tampereenraamattukoulu.net Kalevan kirkon srk-salissa maanantaisin klo 18.30 29.10. Isä meidän rukous, Turkka Aaltonen 5.11. Juutalaisin silmin -luentosarja, Daniel Brecher

TÄYSKYPIT 10

Sateelta suojaan -tapahtuma Aleksanterin kirkossa **su 28.10.2012** klo 15. Ohjelmassa perhemessu, kirkkokahvit ja SEIKKAILUA KIRKOSSA! Ota mukaan äiti, isä, siskot, veljet, kummit, mummit, papat, enot, tädit, sedät, serkut, kaverit ja naapurit. Tapahtumaan kutsutaan erityisesti kaikkia Täyskympejä eli 10-vuotiaita, mutta myös kaikki muut ovat tervetulleita!

Päiväpiiri ke klo 13, **Evangeliset Opiskelijat** ke klo 18.30, Keidas-ilta la klo 18. Raamattupiiri, Naistenilta jne. www.sley.fi/tampere

TAMPEREEN RAUHANYHDISTYS Nekalankulma 1 www.tampereenrauhanyhdistys.fi Seurat sunnuntaisin klo 16 ja 17.45, keskiviikkoisin ja lau-antaisin klo 19. **To 28.10.** klo 18.30 seurat Oriveden seurakunta-keskuksessa **Ti 30.10.** klo 18.30 Naisten ilta **Pyhäinpäiväseurat 3.–4.11.** **La 03.11.** klo 13.30, 16 ja 18.30 seurat ry:llä **Su 04.11.** klo 10 jumalan-palvelus Härmälän kirkossa, klo 13.30 ja 16 seurat ry:llä. Seura-aikoina seurat kuunneltavissa osoitteesta www.tampereenrauhanyhdistys.fi eri Pirkanmaan rauhan-yhdistyksiltä.

TAMPEREEN

Kirkkosanommat

www.tampereenkirkkosanommat.fi

56. vuosikerta

♦ **Kustantaja:**

Kustannus-Osakeyhtiö Kotimaa

♦ **Päätoimittaja:** Marja Rautanen, marja.rautanen@evl.fi

♦ **Toimitussihteerit:** Kirsi Airikka, kirsi.airikka@evl.fi ja Asta Kettunen, asta.kettunen@evl.fi
♦ **Toimitus:** Tampereen ev. lut. seurakuntien viestintä, tampereenkirkkosanommat@evl.fi, puh. 050 381 0970 ja 050 438 2716. Osoite: Seurakuntien talo, Näsilinnankatu 26, PL 226, 33101 Tampere.
♦ **Ilmoitusmyynti:** Kotimaa-yhtiöt, PL 279, 00181 Helsinki, ilmoitusmarkkinointi Jaana Mehtälä, puh. 020 754 2309, 040 509 4962, jaana.mehtala@kotimaa.fi.
♦ **Ilmoitusvalmistus:** ilmoitusmyynti@kotimaa.fi. Huom! s-postiviesteihin maininta Tampereen Kirkkosanommat

♦ **Taitto:** Kustannus-Osakeyhtiö Kotimaa
♦ **Tilaukset:** tilauspalvelut@kotimaa.fi, puh. 020 754 2333, fax: 020 754 2342.
♦ **Jakelu:** Tampereen Ykkösjakelut Oy
♦ **Jakeluhuomautukset:** p. 03 3140 4200, www.ykkosjakelut.fi
♦ **Painosmäärä:** 103 500 kpl
♦ **ISSN:** 1237-9603, **äänite:** 1237-959X
♦ **Seuraavat lehdet ilmestyvät:** 7.11. aineisto 24.10. mennessä, 21.11. aineisto 7.11. mennessä.

NYT SYYSSIIVOUSTA!

- ikkunan pesut • kotisiivoukset
- kangasverhoiltujen huonekalujen pesut
- porrassiivoukset • lattianvahaukset

Yli 10 vuoden kokemus!
Mahdollisuus kotitalousvähennykseen.

Uusi Era Palvelut Oy • puh. 045 126 6938 • www.uusierapalvelut.fi

**Aito ja Oikea
REMONTTIMYYNTI**

J.I. WAHLBERG Oy
Vuodesta 1891

Hämeenkatu 27, Tampere

EXIT
PUNKTILAJA

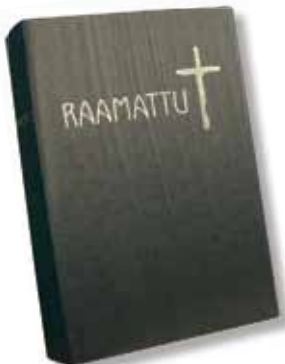

EXIT 25 v -juhlakonsertti
Tampere, Aleksanterin kirkko
ke 14.11. klo 19.00.
Liput ennakkoon www.piletti.fi 9€ +
mahd. toim. kulut / ovelta 10€

ASIANAJOTOIMISTO
ARJA LUOMA OY
RONGANKATU 4 D,
33100 TAMPERE
PUH. (03) 2633 500

Suomen Piipiaseura 1812-2012 • www.piplia.fi • markkinoiden laajin raamattuvalikoima

USKOMATON PIPLIA

RAAMATTU
Tilaukset: myynti@piplia.fi
puh. 010 838 6520

LÄPPÄKIRJA
Piplia pikkuisille
Avaa 48 luukkua ja ylläty!
Hauska lukukokemus alle kouluikäisille. 15 €

LIPPAKIRJA
Psalmien innoitusta
taskukokoisessa kirjassa,
jossa teksti on
ainutlaatuisesti sivuittain. 10 €

RAAMATTU
Tyylikäs, keskikokoinen
Raamattu sisältää apokryfikirjat.
Juhlavuoden hinta. 8,50 €

voimasanoja 200 VUOTTA • PIPLIA

PL 54 | 00241 HELSINKI | www.piplia.fi | www.raamattuvuosi2012.fi | www.pipliakauppa.fi

Terveyttä ja hyvinvointia arkeen

fennokauppa.fi

Haavanhoito - Hygienia - Inkontinenssi - Ensiapu - Terveys ja hyvinvointi - Liikunta - Apuvälineet

*Pyydä
ilmainen
postimyynti-
luettelo!*

Fenno Medical Oy - 09 276 360 - asiakaspalvelu@fennomedical.fi

Virrassa

Läpi repaleisen lokakuun

LOKAKUU ON jo liian pitkällä ja kuukausista legendaarisen synkeä marraskuu on ovella. On muistakin kuukausista tehty taidetta, mutta Miljoonasateen tälle kuukaudelle omistama teemalaulu on varmaankin tunnetuin. Toinen teos, joka nousee mieleen, on romaani nimeltään *Marraskuu on musta hauta*. Miljoonasateen Marraskuun sanat osaan ulkoa, mutta romaanista en muista nimeä enempää.

Synkeksiinkin hautaa ja kuolemaa kohti meneviin ajatuksiin meitä vie myös marraskuun alun pyhäinpäivä. Kyseinen päivä merkitsee itselleni myös loppuvuoden suurta haastetta. Kyseisenä päivänä kaksi rippikoulupastoria, virkavapaa sellainen ja viran sijainen, lähtevät kiertämään Rautaveden maratonin merkeissä. Ei olisi lainkaan huono asia, että tuona päivänä marraskuu näyttäisi valoisan ja tyynen puolensa. Eikä sekään olisi pahitteeksi, että vanhan kotiseutuni ylämäet eivät tuntuisi niin jyrkiltä kuin pikkupoikana niitä pyöräillessä.

Nuorena pappina olin pitämässä ensimmäisiä hautajaisia ni Turun Henrikinseurakunnassa alkuvuodesta 2001. Kapellissa oli kaikki mennyt mallikkaasti ja muistotilaisuudessa kotona juotiin kahvia sohvalla. Siinä sitten edesmennyttä Niiloa kiitoksella kaipaavat omaiset kysyivät, että miten minä pappina jaksan jatkuvaa surua ja kuoleman kohtaamista hautajaisien merkeissä. Vastasin totuudenmukaisesti: toistaiseksi olen jaksanut hyvin.

Niilon omaiset eivät koskaan saaneet tietää, että oli ensimmäinen kertani takorautaisen hiekkalapion varressa. Mutta ei viimeinen, tämän jälkeen on nähty monenlaiset hautajaiset ja yhtä monenlaisten kuolemien kanssa oltu tekemisissä. Ja kaikista on aina selvitty.

Valitettavasti joudun sanomaan, että ei se silti niin helppoa ole. Minä pelkään kuolemaa. Joskus sen voi unohtaa, mutta jostain pienen pelko ja epävarmuus elämästä aina palaavat. Joskus herään yöllä kaipaamaan edesmenneitä rakkaita. Kammoksun ajatusta, että joutuisin hautajaisiin lapion varteen jonkun läheisen arkun äärelle.

Alkuvuodesta kannoin serkkuni vierellä lempisetääni Eeroa Malmin hautausmaalle. Onneksi sain rauhassa itkeä penkissä, kun setäni vanha ystävä hoiti papin virkaa.

Pyhäinpäivä lienee oikea hetki käsitellä näitä tunteita. Pelkoa, ikävää, kaipausta ja surua. Kovasti mietin, miten näitä asioita voisi jakaa omille lapsilleni. Ehkä teen sen niin, että kerron heille näistä itselleni tärkeistä ihmisistä, joiden nimet ovat kirjoitettu kiviin hautausmaille välillä Vammala-Helsinki. Sytytetään kynttilät ja jutellaan veljestä, mammasta, mummusta ja sedästä. Ja toivotaan oikein kovasti.

Sillä toivo meillä on. Se ei synny eikä kasva meissä, vaan se annetaan meille. Toivomme lasten kanssa yhdessä, että joskus vielä nähdään kaivatut rakkaat. Nekin, joita he eivät koskaan ehtineet tavata. Mutta sitä pyydän, että ei vielä. Ei pitkään, pitkään aikaan. Ja sitä, että minun vuoroni tulee ennen heitä.

Jussi Laine
Kirjoittaja on Tampereen seurakuntien kärkihankekoordinaattori.

Hennu Jukola

**Kun suru koskettaa...
tai on aihetta juhlaan**

Tiloissamme
asiakaspaiikkoja
70 hengelle

JUHLAKESKUS
Manchester
Kun on aihetta juhlaan...
• muistotilaisuudet • perhejuhlat • ristiäiset

Pitopalvelua
myös
haluamiinne
tiloihin

Kalevan puistotie 7, 33500 TAMPERE, p. 010 421 2888 tai 0408 290 626
sähköposti: juhlakeskus@manchester.net www.manchester.net

**MITOIN KUIN MITOIN
UUSI ILME KEITTIÖÖN**

- ovet, tasot, rungot
- vetimet, saranat
Runsas valikoima
ILMAINEN TARJOUS

**SOITA: ARI 044 0806 631
ERKKI 050 0503 357
MIKKO 040 9311 466**

**ILMAINEN NEUVO OY:n
Oikeudellinen puhelinpalvelu**

0600 30 6060

Puhelun hinta 2,95 € min + pvm/mpm
www.ilmainenneuvo.fi

Ilmainen noutopalvelu

KESKUSTA
Näsilinnankatu 21
(03) 222 6821

TAMMELA
Tammelan puistok. 37
(03) 255 7502

HERVANTA
Insinöörinkatu 30
(03) 715 6337

fida
LÄHETYSTORI
www.lahetystorit.fi

**Tee päivän hyvä teko
– osta tai lahjoita**

Timo Tuomisto

-Tilausmatkat
-Valmismatkat

7.-8.12.2012 Joulutunnelmaa Tallinnassa
115 €/hlö/2hh, Hotelli Ilmarinen. Bussi mukana Tallinnassa

15.12.2012 Tuomaan Markkinat, Hämeenlinna
60 €/hlö, sis. aamukahvi + suol. kahvilleipä, lounas,
opastus Iittalan lasimuseossa ja kuljetus

1.-7.4.13 Keväthangille Saariselälle
445 €/hlö/2-hh, Kylpylähotelli Holiday Club

Tulossa: 14.-21.4.13 Tulppaanimatka Hollantiin

Myös tilausajot laadukkailla
16-, 20-, 50- ja 59-paikkaisilla turistibusseilla.

Lisätietoa matkoistamme 010 2310 580
www.timotuomisto.fi tilausliikenne@timotuomisto.fi
Tilausliikenne Timo Tuomisto KY 39500 Ikaalinen

2012 jKr. © Ari Peura

OVATHAN NUO ASIAKKAAT AINA JOSKUS
VITSAILLEET MINUN NIMESTÄNI...

**KIRJASTONHOITAJA
P.SALMI**

"Kukaan
ei ole
ihmisroska"

**Irene
Roivainen**
623

Kaupunginvaltuuston
puheenjohtaja
Sosiaalityön professori (ma)

Vihreät De Gröna
Mainoksen maksaa
ehdokas itse.

**KOTISHIVOUSTA
AMMATTITÄIDÖLLÄ
15 VUODEN
KOKEMUKSELLA.**

Myös alv 0 % työ mahdollista,
kysy lisää.

Puh. 044 350 3649

**LAKITOIMISTO
RAJAMÄKI**
Kaikki lakiasianne
Maksuton puhelin- ja
sähköpostineuvonta
Itsenäisyydenk. 2, 33100 Tre
010 666 4433
vesa.rajamaki@lakitoimisto.com

TraQ4u

Tiekirkoissa käydään joka vuosi enemmän

TIEKIRKKOJEN KÄVIJÄMÄÄRÄT jatkoivat kasvuaan viime kesänä.

Suomessa oli kesän 2012 aikana 280 ohikulkijoille avointa tiekirkkoa. Kävijät laskettiin sadassa kirkossa, joissa vieraili yhteensä 229 236 ihmistä.

Kävijöiltä kerätty palaute oli myönteistä. Kirkkoissa puhuttelivat vahvimmin tunnelma, arkkitehtuuri ja kirkkoympäristö.

Vastaajista 80 prosenttia suositelsi tiekirkkoja muillekin ja 71 prosenttia aikoo pysähtyä niihin tulevaisuudessa. Eniten käynneistä saatiin mielenrauhaa, kivoja tauko-paikkoja kesäreissulle ja tietoa historiasta.

Kävijämäärät laskeneista kirkkoista kuudenneksi suosituin oli Pyhien Aleksanteri Nevalaisen ja Nikolaoksen kirkko eli Tampereen ortodoksi-kirkko. Siellä kävijöitä oli 7717.

**Tampereen valtuustoon
Antti Punkari
asialle puolestasi**

71

Antti Punkari

- ekonomi, eläkeläinen
- vaimo Pirkko
- kolme poikaa ja kuusi lastenlasta

Pirkanmaan sairaanhoitopiirin hallituksen varapuheenjohtaja 2009-2012

Kansallisen senioriliiton valtuuston puheenjohtaja 2008-2012

Todellista seniorienergiaa:

- kunnallishallinnossa mukana jo yli 40 vuotta luottamushenkilönä ja palkollisena
- aktiivinen osallistuja ikäihmisten ja sotiemme veteraanien järjestötyössä sekä seurakuntien vapaaehtoistoiminnassa
- verenperintönä pohjalaisuus, rukiinen eväs maailman tuulia vastaan

Äänestä – numero on

KOKOOMUS

**Valitse
Tampereen
valtuustoon**

Aila Dündar-Järvinen 303

- Kaupunginvaltuutettu (4 kautta)
- Kehitysvammahoitaja, herastuomari
- Mielen terveyden keskusliiton valtuuston varapj.
- Mielen terveysyhdistys Taimi ry:n puheenjohtaja
- Eniten valtuustaloitteita v. 2000-2012
- Ei poissaoloja valtuustosta 16 vuoteen
- 2 omaishoitajayhdistyksen perustaja: Tampereelle ja Pirkanmaalle
- Ehdoton EI Rantaväylän tunnelille
- Vanhusten ja lasten puolustaja, 4 pojan äiti.

www.elisanet.fi/ailadundar/

SDP

**KOTI KAUNIIKSI
Verhoiluliike
Yli-Heikkilä**

Verhoilua 30 vuoden kokemuksella
Hyvä valikoima huonekalukankaita

Nyyrikintie 1 Tampere
040 739 1822
www.kolumbus.fi/timylihe

**Luotettavaa palvelua ja asiantuntemusta
kaikissa hautaukseen liittyvissä asioissa.**

*Tammerkosken
Kukka- ja
Hautauspalvelu*

Rongankatu 2
33100 Tampere

Arkut, kuljetukset
Asiakirjat
Kukat ja sidontatyöt
Muistotilaisuudet
Pitopalvelut
Hautakivimyyni
Puh. (03) 211 0331

Ilmoittaja, ota yhteyttä.

Jaana Mehtälä
020 754 2309, 040 509 4962
jaana.mehtala@kotimaa.fi

KOTIMAA-YHTIÖT

**Nyt on aika avata
RAAMATTU**

Kirjeelliset raamattukurssit auttavat ymmärtämään oman yhteiskuntamme, Euroopan ja koko maailman tapahtumien merkitystä. Ne johtavat yksityistä ihmistä löytämään evankeliumin sanoman ja sen kautta toivon paremmasta tulevaisuudesta.

Postita kuponki!

Ensimmäiset opintokirjeet saat paluupostissa. Kurssi tarjotaan maksuttomasti, ilman sitoumuksia. Valittavanasi on yksi seuraavista kursseista:

- ☐ Maailman Valo 25 opintovihkoa Jeesuksen elämästä ja opetuksista
- ☐ Löytöjä Raamatusta 26 opintovihkoa
- ☐ Raamattu avautuu 25 opintovihkoa
- ☐ Ilmestyskirja avautuu 16 opintovihkoa
- ☐ Elämää ja terveyttä 18 opintovihkoa

Nimi _____

Lähiosoite _____

Postinumero _____

Osoitetoimipaikka _____

☐ Jag vill ha bibelkursen på svenska.

media7
Kirjekursseja ja 60 vuoden ajan

Raamattuopisto, PL 200, 00121 Helsinki
www.media7.fi, raamattuopisto@media7.fi
Puh. 09 612 0360, 0400 200 770

Kuolinvuodekokemuksista vaietaan

Kuolinvuodekokemuksista puhutaan harvoin, sillä kertoja pelkää leimautuvansa sekapäiseksi. Monet viestit jäävät kuulematta, koska yhteiskunta ei hyväksy niitä. Yksi syy on pelko selittämättömän kokemuksen edessä.

Kuolevia hoitavat pitävät tärkeänä, että ilmiöstä keskusteltaisiin. Hoitotyön tai lääkärin koulutuksessaan ei juuri puhuta kuolinvuodekokemuksista. Jos ilmiötä pidettäisiin luonnollisena, se auttaisi monia kokemaan hyvän kuoleman.

Osastonhoitaja **Pirjo Karppanen** työskentelee Hatanpään sairaalan A4-osastolla. Hän kertoo, että terveydenhoidossa panostetaan nyt saattohoitoon ja siitä on tarjolla lisäkoulutusta, johon hän on juuri osallistunut. Aihetta myös tutkitaan ja siitä annetaan suosituksia.

Hoitajat kokevat riittämättömyyttä kuolevien hoidossa ja esittävät usein kehityskusteluissa toiveen lisäkoulutuksesta tästä aiheesta. Saattohoitokursilla, johon Karppanen osallistui, ei edes mainittu kuolinvuodekokemuksia.

Kirkas hetki ennen kuolemaa

– Kuoleman lähestyessä on hyvin tavallista, että potilaalle tulee kirkas hetki. Joskus puhumaton, lähes tajuton potilas nousee sängyssä istumaan muutama tunti ennen kuolemaansa ja alkaa puhua. En ole kuullut potilaiden mainitsevan silloin enkeleistä tai kertovan viimeistä viestiä omaisilleen, Karppanen sanoo.

– Loppuvaiheen virkistyminen on tavallista. Usein potilas huutaa silloin äitiä tai haluaa syödä. Eräs heikossa kunnossa ollut mies pyysi perunasoppaa ja sai äkkiä niin suuret voimat, että väänsi tippatelinettä, perushoitaja **Maarit Kantonen** kertoo kokemuksiaan.

Toinen hoitaja näki, kun elvytystilanteessa potilas virkosi. Hän sanoi kiukkuisena: ”Miksi toitte minut takaisin, kun minun oli niin hyvä olla ja siellä oli niin kirkasta. Jos sydän pysähtyy uudelleen, minua ei saa elvyttää.”

– Eräs potilas sanoi: ”Kuolen tänään” ja hän tosiaan kuoli iltapäivällä. Mietin, miten

hän voi tietää kuolinhetkensä etukäteen. Kokenut hoitaja osaa nähdä merkit lähestyvistä kuolemasta, mutta tällä potilaalla ei ollut niitä merkkejä, vaan hän käveli rollaattorin tuella vielä edellisenä päivänä, Karppanen kuvailee.

– Jos joku kuoleva potilas kertoisi enkeleistä, se olisi kaunista ja tuntuisi hyvältä. Se toisi lohtua, ettei olla yksin edes kuoleman hetkellä. Tällaisessa tilanteessa en alkaisi puhua, etten häiritsisi näkyä, joka on arvokas tilanne kuolevalle. Kokenut hoitaja pystyy kyllä erottamaan, milloin potilas on sekava, Karppanen pohtii.

Potilaiden kuolemat ovat raskaita kokemuksia henkilökunnallekin, ja hoitajat keräävät niitä keskenään. Hoitajien tehtävä on myös auttaa ja tukea omaisia kuoleman tapahtuessa ja sen jälkeen.

– Usein en sano kuolevalle mitään, koska sanoilla ei ole enää merkitystä, vaan kosketan lempeästi, silitän poskea tai käsivartta. Kosketustapa lohduttaa myös läsnä olevia omaisia ja rohkaisee heitäkin koskettamaan potilasta, Karppanen toteaa.

Sairaalapastorille uskaltaa kertoa enkeleistä

Valtaosa saattohoidosta tapahtuu tavallisissa sairaaloissa. Kun puhutaan vanhuuden ja

kuolemisen laadusta, on avainkysymys, miten arvokas kuoleminen ja hyvä hoito toteutuvat erityisten saattohoitokotien ulkopuolella, koska niihin pääsee vain pieni osa ihmisistä.

Sairaalapastori tulee kuolevan vuoteen viereen joko potilaan tai hoitajan pyynnöstä ja hän tukee erityisesti omaisia.

– Kuolinvuodekokemuksista muistan jonkun kertoneen, kuinka puoliso tulee hakemaan häntä; näin voi tapahtua myös unen aikana. Joku näkee taivaan portille, vs. sairaalasielunhoidon johtaja **Teemu Paarlanti** sanoo.

– Joskus potilas tietää myös kuolinhetkensä. Eräs mies ei pystynyt enää puhumaan, mutta näytti vaimolleen kelloa, hymyili ja katsoi ylös. Kotiin päästyään vaimo sai tiedon kuolemasta ja oivalsi, että mies yritti kertoa hänelle: ”Aika on täynnä, lähten nyt”.

– Kuolema on majesteetti, joka liikuttaa vahvoja asioita meissä. Olen kuullut joitakin enkelikokemuksia, mutta uskon, että niitä on enemmän kuin niistä mainitaan. Potilas uskaltaa puhua sairaalapastorin kanssa hengellisistä asioista.

– Osalle henkilökunnasta potilaan kertomat enkelinäyt voivat olla hämmäntäviä, sillä ne eivät näy laboratorion mittauksissa, Paarlanti jatkaa.

– Jos kuoleva kokee kulkevasa valoa päin, pääsevänsä puolison luo tai Jeesuksen tulevan hakemaan, tämä rauhoittaa häntä. Iloitsen siitä, jos ihmisellä on jotain, minkä varassa hän jaksaa kulkea kohti kuolemaa. Se voi olla lapsuudesta asti tai myöhemmin omaksuttu usko.

– Kuolevien luona hämmästelän inhimillisen kokemuksen rikkautta. Ateismikin on levollinen katsoja, jos siitä voi pitää kiinni loppuun asti, eikä ala epäillä viime hetkellä. Suurta filosofiaa ei luoda enää kuolinvuoteella, vaan jo aikaisemmin, Paarlanti lopettaa.

Mikä on kuolinvuodekokemus?

Terveydenhuollon maisteri **Elina Grönlund** on tutkinut kuolinvuodekokemuksia, jotka esiintyvät juuri ennen kuoleamista, mutta joskus aikaisemminkin. Näkyjen aikana potilaat ovat tajuissaan ja selkeitä. Näyssä potilaan luona käy aikaisemmin kuollut, läheinen ja tärkeä ihminen. Kuoleva saattaa nähdä paikan, johon on menossa.

Toisinaan hän tietää kuolinhetkensä tarkasti. Kokemukset ovat kokijalleen totta, tuottavat mielihyvää ja kuuluvat normaaliin kuolemiseen. Näyt eivät ole harhoja. Ne kestävät noin viisi minuuttia, joskus vähemmän tai enemmän.

Tutkimustulosten mukaan näiden kokemusten tarkoituksena on lievittää kuolemanpelkoa, lohduttaa ja auttaa hengellisessä valmistautumisessa. Kokemus saattaa ihmisen kuoleman jälkeiseen olotilaan.

Lähde ja lisätietoa Elina Grönlund: *Kuolinvuodekokemus*, netissä <http://thanatos-journal.com/arkisto/thanatos-vol-1-2011> Kuolinvuodekokemuksista kertoo myös **Bernard Jakoby** kirjassaan *Tie tuolle puolen Miltä kuoleminen tuntuu*. Minerva 2012.

Kuoleman lähellä tuntui lohdulliselta

47-vuotias **Irma** sai vaikean sydänkohtauksen, jonka aikana sydän pysähtyi neljästi. Hänet elvytettiin joka kerta.

Irma oli välillä tajuissaan, ja kuuli lääkärin sanovan: ”Nyt sydän pysähtyi taas”. Elvytystä jatkettiin. Sydänpysähtyksen aikana hän koki suurta rauhaa ja hyvänolon tunnetta: ei ollut kylmä eikä kuuma, vaan oikein hyvä olo.

Irma kulki kuin pimeässä tunnelissa kohti valoa. Tunnelin päässä hän näki odottamassa tutun hahmon, kuolleen isänsä. Irma jatkoi matkaa isää kohti, eikä hän olisi halunnut palata takaisin elämään.

Pirjo Lääperi

Pirjo Lääperi